

Samverkan vid utslussning av ungdomar dömda till sluten ungdomsvård

Av: Fanny Carlström och Lina Hansson

LUNDS UNIVERSITET
Socialhögskolan

Kandidatuppsats SOPA63
HT- 12

Handledare: Anna Rypi
Examinator: Carina Tigervall

Abstract

Authors: Fanny Carlström - Lina Hansson

Title: The collaboration within the transition of young offenders who serves a sentence at the closed institutional youth care (translated title).

Supervisor: Anna Rypi

The Swedish social service and the closed institutional youth care are obligated by law to cooperate during the execution of young offenders who serves a sentence at an institution. The aim of this study was to capture how the two involved actors express their thoughts and feelings about their collaboration. The aim was also to find out about the collaboration regarding the transition from institutions. How does it work in the field? We conducted three interviews with representatives from different social services offices and four interviews with representatives from two closed youth care institutions. The interviews were semi-structured and the respondents got the chance to discuss different themes. All of the participants were asked the same questions and the aim was to capture the complexity of the collaboration. We used the theory of organization and additionally a perspective on collaboration to acknowledge why the involved actors act the way they do. We also used earlier studies within the topic to interpret and understand our data. This study shows that there are a variety of reasons why collaboration sometimes can be difficult between the social services and the closed youth care institutions. It shows that responsibility distribution, lack of common goals, communication, resources and information about the aim of the collaboration can be reasons for unsuccessfulness.

Keywords: closed institutional youth care, young offenders, collaboration, cooperation, transition

Förord

Intresset för utslussning och dess betydande roll i en människas liv uppkom i samband med vår praktiktermin under våren 2012. Tillsammans praktiserade vi på ett utslussningshus i Kanada och detta fick oss att förstå betydelsen av en bra utslussning för personer som under längre tid befunnit sig på låsta institutioner. Tillsammans med detta och vårt gemensamma intresse för ungdomar blev utslussning vid slutet ungdomsvård en perfekt kombination av båda världar. Efter att ha tagit del av rapporter och annat material som hör ämnet till har vi uppfattat att det finns brister i samverkan vid utslussning av slutet ungdomsvård och vi har därmed valt att undersöka vad detta kan bero på.

Tack!

Vi vill tacka alla respondenter som ställde upp och bidrog med värdefull information. Utan er hade arbetet inte varit genomförbart. Ett speciellt tack till det SiS-hem som välkomnade oss med öppna armar och lät oss få stor inblick i Er verksamhet och det värdefulla arbete Ni gör.

Ni vet vilka Ni är!

Vi vill även tacka Lena Carlström för din noggrannhet i korrekturläsningen av vårt arbete!

Innehållsförteckning

1. Inledning	2
1.1 Problemformulering	2
1.2 Syfte	3
1.3 Frågeställningar	3
1.4 Bakgrund	3
1.4.1 Lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård	4
1.4.2 LSU-projektet "Förbättrad utslussning från sluten ungdomsvård"	5
1.5 Tidigare forskning	6
1.5.1 Utslussning	6
1.5.2 Strategi för samverkan - kring barn och unga som far illa eller riskerar att fara illa	7
1.5.3 Samverkan inom ungdomsvården	8
2. Metod	9
2.1 Val av metod	9
2.1.1 Semistrukturerade intervjuer	9
2.1.2 Telefonintervju	10
2.1.3 Genomförandet av intervjun	10
2.2 Urval	11
2.2.1 Respondenter	11
2.3 Bearbetning av material	12
2.4 Metodens begränsningar	12
2.5 Tillförlitlighet	13
2.6 Arbetsfördelning	14
2.7 Etiska överväganden	15
2.8 Sökvägar och sökord	15
3. Teoretiska utgångspunkter	16
3.1 Organisationsteori	16
3.2 Perspektiv på samverkan	18
3.2.1 Svårigheten att samverka	20
4. Resultat och analys	21
4.1 LSU-koordinator	22
4.1.1 Personbeskrivningar	22
4.2 Utslussning vid LSU-ärenden	23
4.3 Samarbete och ansvarsfördelning	25
4.3.1 Skillnader i upplevelser av samarbetet och ansvarsfördelningen	28
4.4 Socialtjänstens kunskap om LSU-ärenden	32
5. Avslutande diskussion	34
6. Referenslista	38
6.1 Tryckta källor	38
6.2 Lagtext och propositioner	39
6.3 Rapporter	39
6.4 Internetkällor	39
7. Bilagor	40
7.1 Bilaga 1: Informationsbrev	40
7.2 Bilaga 2: Intervjuguide socialtjänsten	41
7.3 Bilaga 3: Intervjuguide SiS	43

1. Inledning

1.1 Problemformulering

Under år 2005 dömdes 132 ungdomar till sluten ungdomsvård. Av dessa återföll 79 % i brott inom tre år (Pettersson 2010). Det är en stor och oroväckande siffra och det är ett problem att ungdomar återfaller i brottslighet. En central del i återanpassningen i samhället är utslussning och eftervård. I propositionen ”*Förbättrad utslussning vid sluten ungdomsvård*” (2011) står det att det är känt att övergången från ungdomshem till ett kommande liv i frihet är en kritisk period. Risken för återfall i brott är hög och både verkställighetsplanen och utslussningsarbetet har brister. Bland annat upprättas en fjärdedel av behandlingsplanerna utan socialtjänstens medverkan och cirka en tredjedel av de dömda saknar planerad utslussning, trots att lagen kräver något annat. Propositionen om sluten ungdomsvård bygger bland annat på samverkan mellan SiS och socialtjänst och en bra planering av verkställigheten, utslussningen och tiden därefter är en förutsättning för att behandlingen ska vara framgångsrik (Proposition 2010/11:107). Även om SiS ansvarar för själva verkställigheten, skall planläggningen och genomförandet ske i nära samarbete med socialnämnden i den unges hemort. För att en gemensam planering skall kunna göras är det nödvändigt att en handläggare vid socialtjänsten finns. Socialnämnden är utöver detta skyldig att på begäran av SiS lämna över de uppgifter som behövs för att ungdomen skall kunna erhålla lämplig vård och anvisas lämplig plats. Behandlingsplanen upprättas i samråd mellan SiS och socialnämnden och avser vistelsen vid och utslussningen från institutionen. Planen ska vara inriktad på insatser som ser till ungdomens behandlingsbehov samt förbereda denne för livet utanför institutionen. Ansvarsfördelningen mellan SiS och socialnämnden ska tydligt framgå i behandlingsplanen. I det fall den unge inte vill ha kontakt med sin socialsekreterare är det institutionens ansvar att motivera ungdomen till detta om man anser det skäligt. I det fall man bedömer det nödvändigt för att den unge ska få vård eller behandling får man kontakta socialtjänsten även om ungdomen sätter sig emot detta. I skedet där den dömdes utslussning ska börja och i förberedandet för att lämna ungdomshemmet och komma ut i samhället igen kan socialtjänstens stöd behöva öka. I det fall man bedömer att den unge behöver placeras enligt andra lagrum, exempelvis vid LVU (Lag med särskilda bestämmelser om vård av unga) eller familjehem efter att straffet är avtjänat och för att exempelvis underlätta anpassningen till samhället, ska detta planeras gemensamt av SiS och socialtjänsten (Proposition 2010/11:107).

En stor del av de ungdomar som döms till LSU återgår som tidigare sagt i brottslighet efter avtjänad straffpåföljd. Samtidigt visar siffror att verkställighetsplaner och utslussningsarbete för ungdomarna många gånger inte genomförs på det sätt som lagen kräver. Genom detta minskar chanserna för en lyckosam behandling och på så sätt ökar även risken för återfall. Det ligger därmed ett problem i att lagen inte efterföljs och det visar även på att det finns brister i utslussningen, bland annat i samarbetet mellan socialtjänst och SiS.

1.2 Syfte

Syftet med denna studie är att undersöka hur samarbetet mellan socialtjänsten och Statens institutionsstyrelse ser ut, angående utslussning av ungdomar placerade och dömda till sluten ungdomsvård och vidare hur detta samarbete upplevs av de båda aktörerna.

1.3 Frågeställningar

Hur ser aktörer inom socialtjänst och SiS på utslussning vid LSU-ärenden?

På vilket sätt samarbetar socialtjänsten och SiS vid LSU-ärenden?

Hur upplevs samarbetet och ansvarsfördelningen inom de båda myndigheterna?

Hur upplevs socialtjänstens kunskaper om LSU av de båda aktörerna?

1.4 Bakgrund

I samband med reformarbetet av påföljdssystemet under 1998 infördes bland annat påföljden sluten ungdomsvård. Regeringen framförde att fängelse som påföljd för lagöverträdare under 18 år borde tas bort. Med tanke på att de unga lagöverträdarna begår allvarliga brott ansågs det ändå att det fanns ett behov av en slags frihetsberövande insats. Påföljden ska avskräcka från brott i skälig utsträckning, markera gränser men också motsvara de krav som medborgarna ställer på rättvisa inom straffrätten (Nordlöf 2012). Under verkställigheten ska det ske behandling för att motverka kriminalitet och den unge ska bli föremål för lämplig vård. Det frihetsberövande som kommer med verkställigheten skall dessutom ske under säkra och pålitliga former (ibid.). 1999 infördes påföljden sluten ungdomsvård och denna ska användas för dem som begått brott innan han eller hon har fyllt 18 år, där synnerliga skäl föreligger att dömas till fängelse. Avgörande betydelser vid påföljden kan exempelvis vara den unges ålder, om den unge befunnits skyldig till att ha begått omfattande och allvarlig brottslighet under en längre tid, både före och efter 18 års

ålder. Påföljden skall endast utdömas när det motiverats som en reaktion på brottet och oavsett om den unge har ett vårdbehov eller inte (ibid.) Sluten ungdomsvård verkställs på särskilda ungdomshem, så kallade §12-hem. Valet av hem ska baseras på lämplig behandlingsmodell samt värdet av kontinuitet i vården och miljön under beaktandet av kravet i barnkonventionen. Vistelsen på hemmet ska utformas så att anpassningen tillbaka till samhället gynnas. Den ska även utformas så att skadliga följder av frihetsberövandet motverkas (ibid.).

Sedan 1 april 1994 har Statens institutionsstyrelse (fortsättningvis kallat SiS) ansvarat för verkställigheten av sluten ungdomsvård. I ansvaret av verkställigheten ingår att verkställighetstiden ska planläggas och genomföras i ett nära samarbete med socialnämnden i den dömdes hemkommun, som även har det övergripande ansvaret för ungdomen. Det övergripande målet för SiS är att se till att ungdomar i behov av vård får vård av god kvalitet. Hur sluten ungdomsvård ska verkställas finns reglerat i Lagen (1998:603) om sluten ungdomsvård (vidare kallat LSU). Verkställigheten vid LSU inleds med att den unge tas in på ett §12-hem (Nordlöf 2012). I samband med att domen börjar verkställas ska SiS fastställa ett datum när verkställigheten skall upphöra. Påföljden inleds alltid med att den unge vistas på en låsbar enhet och när förhållandena medger det ska den unge så snart som möjligt överföras till öppnare enheter. Möjligheten för den unge att vistas i öppnare former måste prövas fortlöpande och minst en gång varannan månad (ibid.).

1.4.1 Lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård

Lagen om sluten ungdomsvård infördes som tidigare nämnts år 1999 och den huvudsakliga principen är att ungdomar under 18 år endast får dömas till fängelse i undantagsfall och om det finns synnerliga skäl. Underlaget är att det inte är skäligt att straffa unga lika hårt som vuxna och att fängelsestraff innebär vissa risker för unga. Även FN:s barnkonvention säger att barn och ungdomar inte ska placeras med vuxna i fängelse (Thunved et al. 2010). Under verkställigheten av sluten ungdomsvård ska man fokusera på vård och behandling av den unge och inte bara se påföljden som en frihetsberövande åtgärd (www.stat-inst.se). Det vanligaste skälet till att ungdomar döms till LSU är att domstolarna inte tycker att öppenvård inom socialtjänsten eller vård på institution är tillräckligt ingripande eller en tillräcklig reaktion på brottet (Thunved et al. 2010). Enligt 3 § LSU är det Statens institutionsstyrelse som ansvarar för verkställigheten, men

verkställigheten ska planläggas och genomföras i samråd med socialnämnden i ungdomens hemort. En individuell verkställighetsplan ska utformas och upprättas för varje ungdom.

Ungdomar mellan 15 och 17 år döms i domstol i första hand till sluten ungdomsvård om de begår ett brott som i normalt fall skulle få fängelse som påföljd. För att en ungdom ska dömas till sluten ungdomsvård krävs det inte att denne har ett vårdbehov utan påföljden ska istället användas som ett alternativ till fängelse. Det är också brottet och inte vårdbehovet som avgör straffets längd. Slutens ungdomsvård är en tidsbestämd påföljd där straffet kan variera från 14 dagar till 4 år och avtjänas på SiS särskilda ungdomshem. Varje år blir omkring hundra ungdomar dömda till slutens ungdomsvård. År 2011 togs 75 ungdomar, varav tre flickor och resten pojkar, in på särskilda ungdomshem för att avtjäna slutens ungdomsvård. Den genomsnittliga strafftiden var knappt nio månader och medelåldern vid intagning var 17,8 år (Knudsdotter et al. 2012).

1.4.2 LSU-projektet “Förbättrad utslussning från slutens ungdomsvård”

SiS har fått i uppdrag av regeringen att utveckla utslussningen från slutens ungdomsvård. Projektet “*Förbättrad utslussning från slutens ungdomsvård*” inleddes i augusti 2011 och pågår under hela 2012. I uppdraget ingår att man ska förbättra planeringen av verkställigheten och organisera en välordnad och kontrollerad utslussning från den slutna ungdomsvården. Projektet omfattar flera delar för att kunna förbättra utslussningen. Bland annat ska man förbättra planeringen av behandling genom att varje ungdom ska ha en individuell verksamhetsplan och förstärka åtgärderna för utslussning. Modeller för samverkan mellan SiS och socialtjänsten ska utformas. SiS ansvarar för själva verkställigheten, men ska planlägga och genomföra den i nära samarbete med socialnämnden i den unges hemort. Reformen handlar även om att det ska finnas förutsättningar för att utslussningen ska kunna börjas i ett tidigare skede än tidigare och ett verktyg till detta kan bland annat vara användning av elektronisk övervakning (fotboja). Man ska även arbeta för att kunna utvärdera reformen i efterhand (Proposition 2010/11:107).

1.5 Tidigare forskning

I detta avsnitt redogör vi för den aktuella och tidigare forskning som har relevans för studien. Avsnittet inleds med en redogörelse för tidigare forskning inom utslussning av insitutionsplacerade ungdomar. Aktuell forskning kring samverkan inom ungdomsvården kommer vidare att behandlas.

1.5.1 Utslussning

Enligt Tore Andreassen (2003) spelar det mindre roll vad ungdomar lär sig under tiden på institutionen om förändringarna inte upprätthålls när han eller hon lämnar institutionen. Att förvänta sig att beteendeförändringar som sker på institutionen ska kvarstå efter frigivning utan något vuxenstöd är inte logiskt, menar Andreassen (2003). Detta innebär att eftervård och familjebehandling som sker parallellt med behandlingen på institutionen är viktigt för upprätthållande av beteendeförändringar. Att inte involvera föräldrar i ungdomsbehandlingen kan bli ett stort hinder för positiva behandlingseffekter vid utskrivning. Enligt Sarnecki i Andreassen (2003) minskar utsikten för att behandlingen ska få ihållande positiva effekter i de fall ungdomen återvänder till det sociala nätverk som han eller hon befann sig i innan institutionsplaceringen. Levin i Andreassen (2003) menar att de som utför behandling på institutionerna ofta har sitt fokus riktat mot institutionen och inte ut mot samhället. Detta gör att anpassningen till institutionen blir lyckad men anpassningen till att klara av ett liv utanför institutionen och att förbättra förhållandet till exempelvis familjen glöms bort. Hollin i Andreassen (2003) hävdar att det är viktigt att ungdomarna får lära sig att fungera utan stöd av behandlingsprogrammet så att kontrasten mellan institutionen och samhället utanför inte blir för stor. Detta innebär att ungdomen måste få en möjlighet att anpassa sig till samhället successivt. SiS bekräftar detta då man pekar ut färre vistelser utanför institutionen som en orsak till återfall i brott (www.stat-inst.se). Enligt Andreassen (2003) ligger svårigheterna i att åstadkomma en varaktig beteendeförändring i att överföra ungdomarnas positiva beteendeförändringar på institutionen till samhället utanför. För att det positiva beteendet ska kunna upprätthållas måste åtgärder riktas mot flera områden som är involverade i problemen. Detta kan exempelvis vara relationen till familjen, skolan och kamrater. Inom alla dessa områden måste behov utredas och specificeras och åtgärder måste införas för att uppfylla sådana behov. Enligt Andreassen (2003) är det viktigt att insatserna under verkställigheten följer den enskilde ungdomens behov samtidigt

som de fokuserar på miljön utanför institutionen. En planerad eftervård vid frigivningen bidrar också till att hjälpa ungdomen att fungera i samhället. En del ungdomar behöver exempelvis frekvent uppföljning i andra boendeformer under en tid efter verkställighetens slut.

1.5.2 Strategi för samverkan - kring barn och unga som far illa eller riskerar att fara illa

Myndigheten för skolutveckling, Rikspolisstyrelsen och Socialstyrelsen har på uppdrag av regeringen tagit fram en nationell strategi för samverkan. Som en del i detta uppdrag framtogs rapporten "*Strategi för samverkan – kring barn och unga som far illa eller riskerar att fara illa*", som är tänkt att vara till stöd i samverkansarbete. I denna rapport konstateras att det krävs en stor satsning, i tid och energi, för att upprätta en fungerande samverkan och att få den att hålla i sig. Det räcker inte att vilja samarbeta utan det krävs prioritering, kunskap och planering. I rapporten tas upp att regeringen menar att samverkan kring barn och unga som far illa behövs på alla samhällsnivåer: nationellt, regionalt och lokalt. Författaren menar att de faktorer som krävs för en bra och stabil samverkan är styrning, struktur och samsyn (Josefsson 2007).

Styrningen är det mest centrala i samverkan, det krävs att alla ledningsnivåer, inte minst att den politiska och administrativa ledningen inom organisationerna arbetar för samverkan. Genom att ha en tydlig struktur för samverkan på ledningsnivå möjliggörs överenskommelser om ansvar, samordning, uppföljning och utvärdering. Det är även viktigt att ha gemensamma mål, vilka blir lättare att nå om man samordnar besluts-, planerings-, och budgetprocesser. I rapporten skrivs även att för att utveckla samverkan krävs kontinuerlig dokumentation, uppföljning och utvärdering och att detta ska efterfrågas av ledningen (Josefsson 2007). För att en samverkan ska vara effektiv och stabil krävs även en bra struktur. Det innebär att det måste finnas en klarhet gällande mål, målgrupp, roller, arbetsfördelning och rutiner för samverkan. För att uppnå denna tydlighet kan man använda sig av verktyg som avtal, riktlinjer, handlingsplaner, samordnarfunktioner och möten (ibid.). Till sist finns det även ett behov av samsyn när flera olika aktörer ska arbeta tillsammans. Samsyn innebär att det finns tillit mellan aktörerna, att man skapar en gemensam bild av arbetet och att man använder samma begrepp. För att få en samsyn förutsätts en kommunikation mellan aktörerna som leder till att man får kunskap om varandras uppdrag, resurser och begränsningar (Josefsson 2007).

1.5.3 Samverkan inom ungdomsvården

Enligt Aronssons (2005) rapport "*Samverkan inom ungdomsvården*" som förmedlar erfarenheter från processer om samverkan mellan myndigheter som ger vård åt en utsatt grupp ungdomar i behov av ett samlat stöd, visas att god samverkan är möjlig. Nödvändigheten av en bärande struktur och ett aktivt ställningstagande från alla parter är däremot viktigt för att den ska lyckas. Det är konstaterat att god samverkan mellan berörda aktörer bidrar till bättre vård för ungdomar på ungdomshem. Ett bra samarbete mellan myndigheter betonas ofta i den politiska debatten och i olika utredningar och ses som ett viktigt verktyg för att kunna utnyttja de tillgängliga resurserna myndigheterna besitter på bästa sätt. I Aronssons (2005) rapport är samverkan mellan myndigheter det huvudsakliga fokuset. En god samverkan mellan myndigheter inom den offentliga sektorn är vidare en förutsättning för att en total samverkan med ungdomarna och deras familjer ska komma till stånd (ibid.) Enligt Aronsson (2005) är samverkan inget självändamål utan har ett berättigande endast om man därigenom kan förbättra förutsättningarna för att nå de mål man har med den beslutande vården. Utgångspunkten för ett gott samarbete måste vara att de parter som förväntas samarbeta har komplementära kunskaper, befogenheter och resurser inom respektive organisation som sammantaget kan gynna en individ med en komplex problembild. Om den förväntade samarbetsparten inte har de kunskaper inom ett område som man förväntat sig, kan man inte anta att en utökad samverkan löser svåra problem. Att ha felaktiga eller för höga förväntningar på sin samarbetspartner kan därmed bli en god grund för samverkansproblem och irritation mellan olika aktörer uppstår (ibid.). Samverkansbegreppet används ofta för att beskriva de processer som leder till gemensamma och målinriktade handlingar. Om samverkan ska kunna utvecklas inom det område man avser, måste organisationerna ha stämt av respektive mål och uppdrag med varandra. Ett samarbete mellan två organisationer innebär även att personalen i dessa organisationer kommer att samarbeta med varandra och ett samlat intryck av hinder i att få till stånd en samverkan är att parterna ofta står mycket långt ifrån varandra. Andra hinder för samverkan som tas upp i Aronssons rapport (2005) är oklarheter i ansvarfördelning, kunskapbrist, olika synsätt på behandling och att de många områden inom ungdomsvården är komplexa att samverka inom. Ekonomiska resurser och synen på behandling är även vanliga hinder för en fungerande samverkan. Enligt Aronsson (2005) är avsaknad av olika forum för diskussioner om samverkan på lokal nivå något som påverkar ett

samarbete. Det är även en vanlig upplevelse hos personalen som arbetar inom samverkansprojektet.

2. Metod

I detta avsnitt presenteras studiens metod och hela arbetets tillvägagångsätt. Avsnittet behandlar valet av metod och dess förtjänster, urval, begränsningar, etiska överväganden, arbetsfördelning, tillförlitlighet samt sökvägar och sökord.

2.1 Val av metod

För att på bästa sätt kunna besvara vårt syfte och frågeställningar valde vi att använda oss av en kvalitativ forskningsmetod i denna studie. Detta val föll sig naturligt eftersom vi önskade att få en fördjupad förståelse för respondentens upplevelser och tankar (Larsson 2005). Som forskare var vi intresserade av att få så fylliga och detaljerade svar som möjligt, vilket är det huvudsakliga syftet med att välja en kvalitativ metod (Bryman 2011). Genom att använda oss av en sådan metod kan vi även få fram respondentens subjektiva tankar och åsikter kring forskningsfrågorna (Larsson 2005). Då vi vill få en fördjupad förståelse för fenomenet samarbete kring utslussning och hur de inblandade aktörerna upplever detta vill vi också uppfatta saker ur de sociala aktörernas ögon och få en närhet till fenomenet. Vi vill även få djupare förklaringar av fenomenet och inte enbart generella beskrivningar av vad som sker, vilket den kvalitativa metoden ger utrymme för (Bryman 2011). Genom denna förståelse kan man på ett bra sätt begripa och uppfatta poängen och innebörden av olika fenomen (Blom et al 2006).

2.1.1 Semistrukturerade intervjuer

Genom kvalitativa intervjuer kan man på kort tid höra flera personers reflektioner kring ett fenomen ur deras synvinkel (Ahrne et al. 2011). Vidare i en kvalitativ intervju är det önskvärt att låta intervjun röra sig i olika riktningar: Detta ger kunskap om vad intervjupersonen upplever vara relevant och viktigt (Bryman 2011). Respondenten får även utrymme att berätta hur de gör saker i praktiken och vilka erfarenheter och upplevelser de har (Ahrne et al. 2011).

Med hjälp av denna form av intervjuer fick vi möjlighet att få en djupare förståelse för varje intervjupersons egna tankar kring fenomenet. Detta eftersom metoden ger en möjlighet till ett

relativt öppet samtal som ger plats för följdfrågor (Bryman 2011). Genom att använda en intervjuguide (se bilaga 2 och 3) i våra intervjuer fick vi möjlighet att leda intervjun i en önskad riktning. Intervjuguiden innehöll ett antal teman med tillhörande frågor som fungerade som stöd under intervjun.

2.1.2 Telefonintervju

Då vi av geografiska skäl inte hade möjlighet att träffa alla våra respondenter personligen, valde vi att genomföra en av intervjuerna på telefon. Detta val gjorde vi då vi ansåg att respondenten hade hög relevans för vår studie. En fördel med telefonintervjuer är kostnaden, då det är mycket billigare att göra en kvalitativ intervju på telefon. Detta gäller främst då intervjupersonen är svåra att få tag på (Bryman 2011). Det kan även vara lättare att ställa känsligare frågor på telefon då intervjuaren och respondenten inte är fysiskt nära varandra (ibid.). Författaren menar däremot att det inte är bra att göra längre intervjuer på telefon och att det är lättare för respondenten att avsluta en sådan intervju än vad det är om man träffas personligen. En annan begränsning med telefonintervjuer är att man inte får möjlighet att se respondentens kroppsspråk och hur han eller hon reagerar på frågor. Minspel och gester är exempel på reaktioner som är viktigt för att intervjuaren ska få information om exempelvis förvirring eller obehag hos respondenten (ibid.).

2.1.3 Genomförandet av intervjun

Vi inledde samtliga intervjuer genom att presentera oss intervjuare och hur intresset för denna studie väcktes. Vi presenterade även studien med dess syfte samt intervjuens innehåll och struktur. Vi meddelade även den tänka tidsramen för intervjun och tillfrågade samtliga respondenter om de samtyckte till att intervjun skulle komma att spelas in med diktafon. Detta gjordes även vid telefonintervjun. Vi klargjorde att vi kommer att följa konfidentialitetskravet, att vi inte kommer röja några identiteter eller organisationer och att vi kommer att avidentifiera intervjupersonen. Vi gjorde klart för alla respondenter att det är frivilligt att medverka och att man när som helst under studiens gång kan avsäga sig sin medverkan. Det var viktigt för oss att klargöra för respondenterna att det inte fanns några rätta eller felaktiga svar på frågorna utan att vi främst var intresserade av att få kännedom kring deras upplevelser och erfarenheter av fenomenet.

2.2 Urval

Denna studie bygger på sju intervjuer med representanter från de två huvudaktörer vilka har det övergripande ansvaret över LSU-dömda ungdomar: institutionschef, avdelningsföreståndare och behandlingssekreterare på särskilda ungdomshem samt enhetschef och socialsekreterare inom socialtjänsten i olika kommuner (www.stat-inst.se). Valet av respondenter gjordes för att få en bred bild av det individuella arbetet med utslussning för varje huvudaktör, få en djupare förståelse för hur deras samarbete ser ut samt upplevelsen av aktörernas samarbete. Vi arbetade därmed målinriktat och strategiskt i vår urvalsprocess. Detta för att försöka skapa en så bra överensstämmelse som möjligt mellan forskningsfrågorna och vårt urval (Bryman 2011). År 2011 dömdes endast 79 ungdomar till slutet ungdomsvård vilket vidare betyder att det finns relativt få socialsekreterare inom socialtjänsten som arbetat med handläggning inom området (Knudsdotter et al. 2011). Då det endast finns sju särskilda ungdomshem som tar emot LSU-dömda ungdomar i Sverige valde vi att ta kontakt med samtliga. Vi insåg tidigt att vi skulle komma att möta svårigheter med att få kontakt med tillräckligt många med god kunskap inom LSU-ärenden och som dessutom skulle ta sig tid för att ställa upp på en intervju.

2.2.1 Respondenter

Vi inledde kontakten med de särskilda ungdomshemmen genom att skicka ut ett så kallat missivbrev (bilaga 1) till samtliga institutionschefer. Av de sju SiS-hem vi kontaktade fick vi respons från fyra och bokade in intervjuer med två av dessa. Anledning till att vi endast bokade in möten med två av de fyra institutionerna var till största del på grund av tidsbristen i studien, men även att de kontakter vi blev vidarebefordrade till inte gav någon respons. På ett av dem två SiS-hem vi var i kontakt med fick vi dessutom hjälp att komma i kontakt med andra relevanta personer som kunde vara aktuella för intervjuer i vår studie. Bryman (2011) kallar detta en snöbollseffekt och menar att detta är ett vanligt angreppssätt när man arbetar med sitt urval. Vi var med andra ord beroende av den kontakt som våra respondenter hade med andra individer för att få tag i ytterligare respondenter (ibid.). Detta medförde att vi genomförde tre intervjuer med respondenter ur samma personalgrupp.

Samma missivbrev skickades även ut till ett hundratal enhetschefer och socialsekreterare runt om i landet. Då det är okänt vilka kommuner som har erfarenhet av LSU-ärenden började vi med att

kontakta kommuner och stadsdelar i de 20 största städerna i landet. Responsen blev förvånansvärt låg och efter den första omgången med utskick av missivbrev hade vi endast fått kontakt med två socialsekreterare som hade erfarenhet och kunde tänka sig att ställa upp för intervju. Efter den första omgången av missivbrev bestämde vi oss för att göra en ordentlig sökning om vilka kommuner som skulle kunna ha erfarenhet av handläggning inom LSU. Därefter kontaktade vi ytterligare ett tiotal kommuner varav en socialsekreterare gav respons och rekommenderade oss att kontakta en annan socialsekreterare som hon anade skulle kunna hjälpa oss. Vi kontaktade därefter den akutella socialsekreteraren via telefon och kunde därmed avsätta en tid för intervju. Även i detta fall fick vi använda oss av ett så kallat snöbollsurval för att få tag i en respondent som överensstämde med vårt syfte och kunde besvara våra frågeställningar (Bryman 2011).

2.3 Bearbetning av material

För att vi på bästa sätt skulle få en bra och flytande intervju använde vi oss av en diktafon som inspelningsinstrument. Då våra respondenter fick möjlighet att svara med stor öppenhet inför våra frågor var det viktigt för oss som forskare att senare kunna fånga upp detta på ett bra sätt. Med hjälp av en diktafon kunde vi fånga in intervjupersonens svar i rätt ordalag och det underlättade därmed analysen av vad respondenterna faktiskt uttryckte under intervjun (Bryman 2011). Direkt efter intervjuens genomförande transkriberades intervjun. Genom transkribering blev vi medvetna om olika teman som dök upp under de olika intervjuerna (ibid.). Transkriberingen gjordes även för att vi i ett senare skede skulle kunna koda vårt material. Kodningen skedde främst för att underlätta arbetet med att kategorisera det ostrukturerade materialet samt att finna intressanta samband och få en tydlig bild av olika mönster som uppstod under intervjuerna.

2.4 Metodens begränsningar

Den kvalitativa metodens begränsning är att den ofta tenderar att bli subjektiv då den bygger på forskarens uppfattning om vad som är viktigt och betydelsefullt. I en kvalitativ undersökning är det forskaren, i detta fall vi som är det viktigaste redskapet. Detta gör att undersökningen till stor del inriktar sig på var våra intressen ligger och det gör undersökningen svår att besvara (Bryman 2011). Det kan även uppstå svårigheter med att göra generaliseringar av resultaten då

respondenterna är relativt få. Bryman (2011) menar vidare att den kvalitativa metoden även medför svårigheter i att fastställa vad forskaren konkret har gjort och kommit fram till i sina slutsatser. En vanlig begränsning inom den kvalitativa metoden är alltför bristande transparens. Då den kvalitativa metoden oftast inte beskriver hur analysen genomförts blir dataanalysen svår att förklara (Bryman 2011). I vårt val av intervju som metod för insamling av data är det viktigt att vara medveten om att det finns problem med denna metod. Ett problem med intervjuer är att veta vad en utsaga egentligen betyder. Det är svårt att veta om respondenten verkligen gör vad den säger att den gör (Ahrne et al. 2011). Vidare skriver Ahrne et al. (2011) att ett annat problem är hur forskaren väljer att tolka berättelsen, då det kan finnas andra rimliga betydelser än vad som uppfattats.

En annan begränsning i vår studie och vidare i vårt urval av respondenter är hur representativa aktörerna blir. Studien bygger på sju intervjuer med representanter från de två huvudansvariga aktörerna. Detta medför att det inte råder jämnvikt mellan dessa aktörer och att det i detta fall har gjorts fyra intervjuer med personer från de särskilda ungdomshemmen och tre från tre olika socialtjänster runt om i landet. Vidare kan det uppfattas som en begränsning att vi använde oss av ett så kallat bekvämlighetsurval i ett stadie av vår urvalsprocess (Bryman 2011). Då vi intervjuade tre personer från samma SiS-hem finns risken att respondenternas upplevelser och tankar kring det aktuella fenomenet liknar varandras. Detta urval var ett resultat av tillgängligheten till individer som annars kunnat vara svåra att få tag i (ibid.). Det är även viktigt att tillägga att vårt mål med studien var att göra en ingående analys av fenomenet och att detta inte har påverkats av vår representativitet i urvalet av de två aktuella aktörerna.

2.5 Tillförlitlighet

Många kvalitativa forskare ställer sig kritiska till begrepp som validitet och reliabilitet i kvalitativa undersökningar. Vissa författare har föreslagit att kvalitativa metoder ska bedömas och värderas utifrån helt andra kriterier än de kriterier som kvantitativa forskare använder sig av (Bryman 2011). Reliabilitet och validitet är begrepp som i huvudsak avser att undersöka mätning i olika utsträckningar, vilket inte är i enighet med vår kvalitativa undersökning. Huruvida studien är replikerbar eller ej är i de flesta kvalitativa fall svåra att mäta då det inte fungerar att stanna tid och rum eller replikera en social miljö eller andra sociala förutsättningar (ibid.). Kriterier om

mätning ligger därmed inte i fokus i denna studie utan snarare att visa på medvetenhet och öppenhet i processen. Begreppet tillförlitlighet består av fyra delkriterier som alla har en motsvarighet i kvantitativ forskning; trovärdighet, pålitlighet, överförbarhet och en möjlighet att styrka och konfirmera (ibid.). Trovärdighet är en viktig del när man skall säkerställa om studien är tillförlitlig. För att skapa en trovärdighet i resultaten man kommit fram till måste man säkerställa att forskningen utförts i enighet med de regler som finns och att man låter de personer som studerats att bekräfta att forskaren uppfattat dem rätt (ibid.). För att göra studien så trovärdig som möjligt kommer vi även att låta våra respondenter få ta del av slutresultatet. För att göra vår studie pålitlig och överförbar har vi skapat en så fullständig och tillgänglig redogörelse för forskningsprocessen som möjligt (ibid.). Detta har vi gjort genom att redogöra för varje del på ett detaljerat sätt och i samråd med vår handledare diskuterat och låtit granska materialet.

2.6 Arbetsfördelning

Vi har under hela arbetsprocessen med uppsatsen arbetat sida vid sida. Vi har tillsammans genomfört alla intervjuer och arbetet med transkriberingen har delats lika. Inför varje intervju förberedde vi oss tillsammans och bestämde vem av oss som skulle ha det huvudsakliga ansvaret över intervjun och vem av oss som skulle befinna sig i bakgrunden. Genom att vi båda medverkade under intervjun kunde den med det huvudsakliga ansvaret koncentrera sig på att intervjun flöt på, att de teman vi avsåg att beröra diskuterades, medan den som befann sig i bakgrunden kunde lägga större fokus vid miljö, tid och rum samt ställa kompletterande frågor i slutet om det fanns något som behövde klargöras eller tilläggas.

Vi har arbetat med alla delar i texten tillsammans och ingenting har färdigställts utan att båda har varit med och påverkat eller haft möjlighet att komma med synpunkter. Vi anser att det har varit en stor fördel med att vara två personer. Detta samarbete har gjort det möjligt för oss att tillsammans reflektera och tolka information efter varje genomförd intervju och andra informationskällor samt diskutera idéer, språkkorrigerings och andra svåra, men nödvändiga hinder vi mött på vägen.

2.7 Etiska överväganden

Genom att vi använder oss av kvalitativa intervjuer i vår studie kommer vi i direkt och nära kontakt med ett antal människor (Ahrne et al. 2011). Detta gjorde att vi som forskare diskuterade och övervägde hur vi skulle handla i relation till dessa människor. Ahrne et al. (2011) menar vidare att vi måste ta ställning till hur man ska behandla och bedöma olika handlingar som uppstår i möten.

Individskyddskravet kan delas upp i fyra huvudkrav som kallas informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. (Vetenskapsrådets forskningsetiska principer, 1990). För att vår studie ska bli så tillförlitlig och etiskt riktig som möjligt har vi noga följt det krav som vetenskapsrådet har. Vi använde oss av informationskravet och samtyckeskravet genom att vi informerade alla respondenter om studiens syfte innan de fattade ett slutgiltigt beslut om sin medverkan. Vi informerade även respondenterna om vilka moment de förväntades delta i och att de när som helst under studiens gång hade möjlighet av avsäga sin medverkan om de så önskar. Samtycket meddelades därmed i samma skede som intervjun genomfördes. Konfidentialitetskravet har vi som tidigare nämnts använts i den utsträckning att vi avidentifierade alla respondenter på ett sätt så att dessa inte kan identifieras av utomstående. Vi röjer därmed inga identiteter och detta för att inte riskera att någon råkar illa ut eller skadas enligt den deontologiska etiken (Ahrne et al. 2011). Vi informerade slutligen våra respondenter om att den information intervjuerna genererar inte kommer att användas för andra ändamål än denna studie.

2.8 Sökvägar och sökord

Arbetet tog fart genom att vi hittade propositionen "*Förbättrad utslussning vid slutet ungdomsvård*". Rapporten väckte vårt intresse och i början av arbetet läste vi in oss på ämnet och tog del av de rapporter, lagrådsremisser och annan viktigt information som var av relevans för studien. För att vidare hitta relevant litteratur till vår studie använde vi oss av olika sökverktyg, där bland annat Lovisa, Summon, EBSCOhost: SocIndex och Google scholar kom till stor hjälp.

De sökord vi använt oss av är: samverkan, samarbete, utslussning, ungdomsvård, eftervård, sluten ungdomsvård, statens institutionsstyrelse, socialtjänst, särskilda ungdomshem, unga lagöverträdare, myndighetssamarbete, organisation, organisering, collaboration, closed institutional youth care, aftercare, young offenders, transition, cooperation, organisations, organising.

3. Teoretiska utgångspunkter

I detta avsnitt redogör vi för de teoretiska utgångspunkter vi har valt för vår studie. För att kunna förstå aktörer inom varje myndighets syn på sitt arbete, samarbetet och ansvarsfördelningen aktörerna emellan samt hur kunskapen hos socialtjänsten upplevs har vi valt organisationsteori som huvudteori. Därefter har vi använt oss av perspektiv på samverkan som är en aspekt av organisationsteorin. Motivet till organisationsteorin och perspektiv på samverkan grundar sig främst i att vi under arbetets gång fått förförståelse för vikten av ett tydligt och bra samarbete vid en utslussningsprocess. Vi fick även indikationer på att det i vår empiri fanns en del oklarheter vad denna samverkan innebar och på vilket sätt samarbetet kunde fylla en funktion för deras arbete. Utgångspunkten i denna studie är att samverkan bör ses som något positivt. Vi menar samtidigt att det är viktigt att vara medvetna om att det inte alltid behöver vara så.

3.1 Organisationsteori

Samhällsstrukturen utgörs i stor utsträckning av organisationer av skilda slag i interaktion med varandra. Teoretiskt kan vi förstå organisationer som en förmedlande länk mellan det som ofta kallas samhällets mikro- och makronivå. Samhällsstrukturen formas genom interaktion mellan organisationer samtidigt som organisationer utgör de viktigaste uttryckta elementen i människors vardagsliv (Ahrne & Hedström 1999). En klassisk definition betonar att organisationer handlar om ett samarbetande kollektiv (Eriksson-Zetterquist & Styrhe 2008). Eriksson-Zetterquist et al. (2010) menar att människor väljer att organisera sig i större grupper när man vill åstadkomma något som man inte kan göra på egen hand och det blir då nödvändigt att samarbeta med andra.

I organisationer omvandlas och samordnas människors handlingar till samhällsprocesser och man talar om de kollektiva resurserna som de resurser organisationen äger eller förvaltar över och som vidare gör den till mer konkret än bara summan av dess människor. Med kollektiva

resurser avses resurser som inga eller åtminstone få människor har möjlighet att skaffa sig utan att gå samman med andra människor (Ahrne & Hedström 1999). Eftersom människor exempelvis inte är tillräckligt fysiskt starka, så väljer de att samarbeta för att uppnå det de vill (Eriksson-Zetterquist & Styrhe 2008). Ahrne och Hedström (1999) menar vidare att det samtidigt är viktigt att resurserna är så tydligt utformade som möjligt så att det går att ha kontroll över användningen av dem. Om man inte har kontroll över hur olika människor bidrar till dessa kollektiva resurser eller hur de utnyttjas blir en organisering ytterst problematisk. Samarbete kräver att handlingar och aktiviteter samordnas, och både samordning och samarbete kommer då att äga rum genom organisering (Eriksson-Zetterquist & Styrhe 2008). Resurser kan vara helt privata eller totalt offentliga och i de fall resurserna är offentliga är det omöjligt att ha kontroll över dem eller att utestänga människor från att utnyttja dem. Ahrne och Hedström (1999) menar vidare att behovet av resurser är stora och att det dessutom kan vara svåra att få tag i. Att organisationer är beroende av resurser som är svåra att få tag i skapar osäkerhet och organisationerna vill ofta försöka lagra eller binda upp något för att inte riskera att stå utan resurser när de behövs. Tidiga definitioner av organisering brukar omfatta betoning på just samarbete och organisering ses vanligtvis som processer där människor kollektivt samordnar sina aktiviteter och resurser (Eriksson-Zetterquist & Styrhe 2008). Organisering handlar därmed om stabilitet och kontinuitet snarare än flexibilitet, där man vill bygga upp en tillgång till både materiella och mänskliga resurser. Exempel på materiella resurser kan vara tid och pengar och mänskliga resurser handlar bland annat om kunskap och erfarenheter. En annan anledning till organisering är att människor tillsammans kan skaffa sig maktresurser som de kan använda för att påverka sin omgivning (Ahrne & Hedström 1999). Ett sätt att skaffa sig maktresurser gentemot vissa element i omgivningen är att samarbeta med andra element. En förutsättning för detta är att båda parter måste anse att de har något att vinna och man skiljer på tre olika samsarbetsstrategier: avtal, kooptation och koalitionsbildning (Johansson 2002). Avtal är de element som innebär minst möjlighet att ställa krav, men som samtidigt bibehåller mest handlingsfrihet medan motsatsen gäller för koalitionsbildning. Man kan därmed konstatera att hur djupt en organisation är villig att samarbeta blir en fråga som kräver ett strategiskt resonemang om hur mycket man är villig att inskränka den egna handlingsfriheten i förhållande till vad man kan förväntas att få ut av den aktör man samarbetar med (ibid.).

Organisering innebär att människor samarbetar och ställer krav på varandra och kontrollerar varandra (Ahrne & Hedström 1999). Grunden i all organisering är att det måste finnas en auktoritet. Auktoritet innebär däremot inte att det måste vara en hierarkisk organisering, utan i de mest demokratiska och jämlika organisationerna krävs det någon form av auktoritet där de medlemmar som är i organisationen följer de gemensamt uppsatta målen för verksamheten. Detta betyder att någon i organisationen kan uttala sig om dess mål och ställningstaganden (ibid.).

3.2 Perspektiv på samverkan

Danermark och Kullberg (1999) talar om den förändringsprocess som pågår i den svenska välfärdsstaten idag och att ett viktigt inslag i denna förändringsprocess är de nya arbetsformer som växer fram och som kan sammanfattas i begreppet samverkan. Ahrne et al. (1999) menar att den tidigaste organisationsteorin ofta såg organisationer som slutna system och man var främst intresserad av vad som hände inom organisationen. I den senare forskningen inom organisation och organisering har man starkt betonat att organisationer är påverkade av sin omgivning och och därmed även kan påverka den.

Samverkan över myndighetsgränser är i sig inget nytt, men en stor förändring är att samverkan inte längre är något de olika aktörerna kan välja att göra eller inte göra. Idag är samverkan en nödvändig och ibland tvingande arbetsform. Att människan är en helhet är idag att betrakta som en allmän insikt och det finns en utbredd förståelse för att de problem som vi arbetar med inom människobehandlande organisationer är bestämda av en rad olika faktorer. Detta är även en orsak till att samverkan har blivit alltmer aktuell (Danermark & Kullberg 1999; Danermark 2005). Samverkan är när en person eller en sammanslutning av personer arbetar eller utövar en verksamhet tillsammans för att uppnå ett gemensamt eftersträvat mål. Inom ramen för samverkan sker samarbete men även samordning och koordinering (Hjortsjö 2006). De huvudmän som oftast är aktörer i samverkansprojekt är de människobehandlande organisationerna och utmärkande för dessa myndigheters verksamhet har ofta ansetts vara några särskilda drag och ett sådant är bland annat att verksamhetens råmaterial är människor. Målen för dessa organisationer är ofta motstridiga och tolkningsbara (Danermark & Kullberg 1999).

Inom de människobehandlande organisationerna behövs ofta samverkan för att få ett helhetsperspektiv av brukarens behov, vilket är en förutsättning för att tillgodose detta (Bastøe & Dahl 1996). Att träffa människor med en annan bakgrund och andra erfarenheter än en själv upplevs ofta som stimulerande och det kan många gånger både vara intressant och berikande. Det är lärorikt att diskutera olika referensramar, olika sätt att se på problem och föra ett resonemang om vilka faktorer som har betydelse för ett fenomen och hur vi senare ser på lösningen. En sådan diskussion kan vidare leda till insikten om att vi på olika sätt kompletterar varandra och att vi känner respekt för varandras kunskaper och ståndpunkter (Danermark 2005; Riley 1997).

Människobehandlande organisationer beskrivs som något som är beroende av förändringar i samhället men också i organisationens nätverk för att kunna utvecklas (Danermark & Kullberg 1999). Enligt den nyinstitutionella teorin, som är en riktning inom organisationsteori, befinner sig organisationer i olika organisatoriska fält. Organisatoriska fält skapas genom att aktörerna har liknande intressen och uppfattningar om vad som är bra, dåligt, tillåtet och otillåtet (Johansson 2002; Hjortsjö 2006). Fältens avgränsningar görs inte av organisationerna i sig, utan det är organisationernas arbete som förenar fälten då ett sådant fält bland annat delar klienter och resurser. Fälten arbetar även för att åstadkomma likartad service och har inga givna och självklara gränser utan de är sociala konstruktioner (Johansson 2002). Ibland uppstår organisatoriska fält av tvingande karaktär och ett exempel på detta är när staten lagstiftar om saken och/eller när det utformas regler och fastställs normer för ett verksamhetsområde som exempelvis kan leda till att organisationer automatiskt intar något slags samarbete (ibid.). Då olika organisationer har olika mål och förutsättningar är det viktigt att i inledningen klargöra vad samarbetet innebär. Det finns flera olika faktorer som påverkar om samverkansprojekt lyckas eller inte. Inom organisationsteorin finns det olika uppfattningar om vad som är viktigt och mindre viktigt att tänka på när man samordnar och organiserar. Danermark och Kullberg (1999) har sammanställt faktorer som kan underlätta samverkan:

- Verksamheterna är organiserade i gemensamma distrikt.
- Huvudmannaskaps- och funktionsgränser bestäms på ett lämpligt sätt.
- Verksamheterna är lokaliserade i ett gemensamt hus.

- Den administrativa ledningen, den politiska ledningen och finansieringen är samordnade.
- Samarbetet innefattar alla nivåer i de organisationer som ska samverka.
- Att man lyckas med att åstadkomma ett lagarbete som alla berörda organisationer är involverade i.
- Att gemensamma utvecklingsprojekt drivs.
- Att gemensam fortbildning bedrivs för all personal.
- Att ekonomiska vinster eller att en tvingande lagstiftning föreligger.

3.2.1 Svårigheten att samverka

Att samverka innebär att man tillsammans med andra arbetar mot gemensamma mål. Vanligtvis samarbetar man med människor som är styrda av andra regelsystem och har en annan organisatorisk position, vilket medför svårigheter (Danermark & Kullberg 1999; Riley 1997). Detta är något Hjortsjö (2006) även bekräftar och menar att det råder en likartad bild inom forskningen av samarbete: det är alltid svårare än vad man tror. Det tycks dessutom finnas ett glapp mellan olika aktörers bedömningar av människors behov. I grunden har man olika kriterier inom fälten när det gäller att förstå frågor som rör individer (Danermark & Kullberg 1999). För att olika organisationer ska få ett fungerande samarbete krävs att det finns tydliga organisationsplaner och en tydlig ansvarsfördelning för samarbetet. En oklar ansvarsfördelning är en faktor som hämmar ett samarbete kring människor som man har ett gemensamt ansvar för (Bastøe & Dahl 1996; Riley 1997). Trots att insikten om människan som helhet är införstådd uppstår problem när man ska samverka utifrån olika perspektiv. En del kunskaper har helt enkelt mer status än andra. Ju större skillnaderna är desto större är sannolikheten att problem i samverkan uppstår (Danermark 2005; Danermark & Kullberg 1999). Förtroende mellan de samarbetande parterna är en nödvändig förutsättning för att ett samarbete ska fungera och det kan uppstå konflikter mellan aktörer om man har bristande tillit till varandra. Man strävar även efter att bevara sin organisations särart när man närmar sig andra organisationer och detta är även en vanlig konfliktförklaring (Hjortsjö 2006; Basic 2012).

Bakom varje samverkansprojekt gömmer sig olika synsätt på arbetet och det finns alltid olika teoretiska ställningstaganden som grundar sig i detta. Danermark (2005) menar att de olika teoretiska ställningstaganden är viktiga och spelar roll, men att det är svårt att förstå varandra om

man inte har någon kunskap om vad som ligger bakom någons sätt att agera i en samverkan. Medvetet eller ej styr våra ställningstaganden hur vi väljer att definiera och angripa det. Samverkan skulle därmed tjäna på att de olika ställningstaganden som aktörerna gör klargjordes och att det skulle medföra en ökad förståelse för den andra partens förslag till handlande och därmed möjligheten att komma vidare i en process. Det gäller att göra oenigheten till en tillgång då lyckad samverkan handlar om att lära känna varandras synsätt och kunna kommunicera kring dem (Danermark 2005; Riley 1997). Danermark & Kullberg (1999) talar om nödvändigheten av en tydlig ledningsfunktion i ett samverkansarbete. Behovet av en tydlig ledning gäller övergripande för organisationen, men det är även viktigt att det finns en tydlig ledning över de samverkansprojekt som finns. Det dyker ständigt upp frågor under samverkansprocessen som måste lyftas upp och hanteras på en ledningsnivå. Samordning och styrning är av avgörande betydelse för effektiviteten i en organisation (Bastøe & Dahl 1996). Ledningen bör vidare ha en aktiv roll under hela processen och om ledningen är frånvarande eller passiv vid något tillfälle kan det bli förödande konsekvenser för samverkan. Den interna ledningsfunktionen blir särskilt viktig om det finns flera huvudmän inblandade (Danermark 2005).

4. Resultat och analys

I detta avsnitt redogör vi för vårt insamlade material med hjälp av våra kvalitativa och semistrukturerade intervjuer. I inledningen av avsnittet börjar vi med att göra en kort beskrivning av vad en LSU-koordinator är och vilken funktion den ska fylla på de särskilda ungdomshemmen. Därefter följer en kort presentation av respondenterna och deras utbildning, yrkesbefattningar och erfarenheter av LSU. Intervjuerna genomfördes på socialkontor och särskilda ungdomshem runt om i landet mellan den 9 och 15 november 2012. En av intervjuerna gjordes via telefon. Vi går därefter igenom varje tema var för sig i den ordningen vi använder oss av i våra frågeställningar: Socialtjänstens och SiS syn på utlussningsprocessen, samarbetet och ansvarsfördelningen dem emellan samt den upplevda kunskapen inom socialtjänsten av LSU-ärenden. Inom varje tema kommer vi att redogöra för vårt resultat och vår analys kring resultatet. För att göra vårt resultat så tydligt som möjligt kommer vi att använda oss av citat från våra intervjuer. Detta för att vi ska kunna föra en analys som har koppling mellan vår empiri och våra

ovanbeskrivna teoretiska utgångspunkter. Då vi har citerat våra respondenter ordagrant, kan vissa meningar verka ofullständiga.

4.1 LSU-koordinator

LSU-koordinator är en befattning som införts på alla LSU-institutioner i samband med LSU-projektet. Koordinatören ska aktivt medverka genom hela verkställigheten och ska arbeta i enlighet med verkställighetsplanen och fungera som en länk och ha kontakt med anhöriga, socialtjänst och andra inblandade aktörer utanför SiS-hemmet (www.stat-inst.se).

4.1.1 Personbeskrivningar

Oscar Arbetar på ett SiS-hem sedan 12 år tillbaka. Oscar är utbildad fritidspedagog och har under hela arbetslivet arbetat med ungdomar med särskilda behov med inriktningen social problematik. Oscar arbetade från början som behandlingsassistent, sedan utredningssekreterare och idag arbetar han som LSU-koordinator.

Viktor Arbetar som biträdande enhetschef på ett socialkontor sedan två år tillbaka. Viktor tog socionomexamen för 12 år sedan och har sedan dess arbetat med utredning och handläggning av individärenden. Viktor har erfarenhet av fyra LSU-handläggningar, varav en är pågående idag.

Samira Arbetar inom socialtjänsten som socialsekreterare sedan tio år tillbaka. Samira är socionomutbildad och har erfarenhet av sex LSU-handläggningar, varav en är pågående idag.

Victoria Arbetar idag på ett SiS-hem sedan fem år tillbaka. Victoria är utbildad gymnasielärare och har bland annat utbildning inom samtalsmetodik. Victoria började arbeta som behandlingsassistent när hon först kom till SiS-hemmet, men idag arbetar Victoria som LSU-koordinator.

- Tord** Arbetar idag som avdelningschef på en akut utrednings- och mottagningsavdelning och en utslussningsavdelning på ett särskilt ungdomshem. Tord är utbildad socionom sedan 20 år tillbaka och har arbetat på institutionen i åtta år. Tord har under hela sitt arbetsliv arbetat med ungdomar på olika sätt.
- Stina** Arbetar på ett SiS-hem sedan 12-13 år tillbaka. Stina arbetar som behandlingsassistent och har ansvar för det dagliga arbetet med ungdomarna. Stina arbetar nära övrig personal och finns där som en vuxen förebild och ansvarar för att skapa en stabil, trygg och omvårdande miljö för ungdomarna.
- Lotta** Arbetar inom socialtjänsten och är idag enhetschef inom barn-och ungdomsenheten. Lotta tog socionomexamen under 70-talet och har arbetat i över 40 år, huvudsakligen inom kommunal socialtjänst. Lotta har under sina yrkesverksamma år haft erfarenhet av LSU-handläggning.

4.2 Utslussning vid LSU-ärenden

Av de respondenter vi träffade hade alla en tydlig bild av vad utslussning var och vad det innebär i deras verksamhet. Respondenterna talade om vikten av utslussning och att det i de flesta fall är något som är nödvändigt för ungdomen. De talade även om utslussning som en förutsättning för ungdomen att kunna återvända till det liv han eller hon hade innan placeringen och för att ungdomen i största möjliga mån ska kunna leva ett fortsatt liv utan kriminalitet.

“Ja, alltså den finns ju till för att man ändå vill att de ska kunna gå tillbaka som normala människor” (Samira, socialsekreterare)

SiS och socialtjänst redogör för liknande åtgärder i ett utslussningsarbete. Både SiS och socialtjänsten talar om vikten av att ungdomen under verkställighetstiden får prova på att befinna sig under öppnare förhållanden och därmed bekanta sig med miljön utanför institutionen. Detta anses vara viktigt då glappet mellan livet på institution och ett liv utanför inte ska bli för stort. Majoriteten av respondenterna pekar även på vikten av prosociala kontakter ute i samhället som syftar till att underlätta och förbereda för ett socialt liv efter verkställighetens slut.

“Det kan vara prosociala kontakter i idrottsföreningar, det kan vara permissioner, det kan vara eeh hembesök. Det kan vara en flytt till öppen avdelning. Allt detta är utslussningsåtgärder /.../” (Victoria, LSU-koordinator)

Att stor vikt bör läggas vid utslussning är respondenterna överens om, men samtidigt talar alla om svårigheterna med att återvända till sin hemort och den sociala kontext man tidigare befunnit sig i. Att klara av att stå emot gruppträck och inte hamna i kriminella mönster igen är något som respondenterna anser är ett problem och något man måste jobba med och lägga stora resurser vid. En av våra respondenter talar om vikten av olika behandlingsprogram som handlar om träning i att få insikt och färdigheter i att kunna stå emot gruppträck och andra påtryckningar.

“/.../ Så man inte hänger på gatan med dom kompisarna /.../ man tränar sina kriminella tankemönster /.../ hur man kan gå in i fällorna eller hur man slipper gå in i dom fällorna om man säger så /.../” (Oscar, LSU-koordinator)

Det finns ingen märkbar skillnad hos respondenterna angående deras syn på vad utslussning är och vilken vikt man bör lägga vid utslussningen. De omständigheter som anses betydande för en utslussningsprocess är även de av liknande karaktär och det råder ingen större skillnad av själva definitionsbegreppet hos respektive aktör. Danermark och Kullberg (1999) talar om nödvändigheten med att ha tydligt formulerade mål med en verksamhet. Om det finns en vaghet i målsättningen blir projekt svåra att bryta ned till sådana konkreta mål som är nödvändiga i den praktiska verksamheten. Danermark och Kullberg (1999) menar vidare att om ett samverkansprojekt skall lyckas bra är det viktigt att man noga har diskuterat mål, principer och etiska ställningstaganden innan verksamheten påbörjas. Socialtjänsten och SiS pekar på liknande faktorer som anses vara viktiga vid ett utslussningsarbete för den unge och ett exempel på detta är bland annat behovet av prosociala kontakter. Andreassen (2007) menar att ungdomar under behandling bör umgås så mycket som möjligt med prosociala kontakter och så lite som möjligt med antisociala ungdomar. Behandlingsinsatserna bör även så långt det är möjligt syfta till att träna på att leva ett fortsatt liv där man tar maximalt ansvar för det egna beteendet och följderna av detta. Våra respondenter ringar in problematiken med att gå från slutna behandlingsformer till mer öppna på ett liknande sätt och samtliga respondenter talar om svårigheten att bevara en beteendeförbättring. Andreassen (2007) menar vidare att syftet med institutionsbehandling är en

varaktig beteendeförändring och att det ligger ett problem i att beteendeförändringarna som gjorts under institutionsbehandlingar inte består efter utskrivningen. Institutioner kan ha möjlighet att bidra till en beteendeförändring hos ungdomen under själva behandlingstiden, utan att det nödvändigtvis medför ett förändrat beteende när ungdomen återvänder ut i samhället. Det råder därmed en liknande syn på att det finns ett stort problem i att återvända till sin sociala kontext efter avslutad behandling. En sådan samsyn är en betydande faktor för samverkan. Utan en gemensam syn gällande exempelvis problemförståelse av ett fenomen kan det bli svårt att åstadkomma samverkan (Josefsson 2007).

“ /.../ att komma hem till sitt gamla sammanhang där man själv har förändrats men alltså, livet i övrigt kanske inte har gjort det, kompisarna är fortfarande kvar och missbrukar eller begår brott eller så är livet bara tomt ” (Viktor, socialsekreterare)

4.3 Samarbete och ansvarsfördelning

Att ett samarbete skall äga rum mellan SiS och socialtjänst råder det inga tvivel om. Hur samarbetet skall se ut i verkligheten är däremot något annat. I *“lagen (1998;603) om verkställighet av slutna ungdomsvård”* står det i 3§ att verkställigheten ska planläggas och genomföras efter samråd av socialtjänsten i den dömdes hemkommun. Samtliga respondenter menar att ett fungerade samarbete underlättar arbetet och överlag anser de flesta att samarbetet är viktigt och att det framförallt främjar ungdomen och dennes tid både under och efter verkställigheten.

“Om man tänker att det är alltid bra att få en bredare bild av ungdomens familj och nätverk /.../” (Tord, avdelningschef på en utslussningsavdelning på ett SiS-hem)

Flertalet av de intervjuade talar om vikten av ett samarbete mellan SiS och socialtjänst i LSU-ärenden och en vanlig förklaring till detta är att ungdomen ofta är känd hos socialtjänsten sedan tidigare och socialsekreteraren kan därmed ha tillgång till viktig information om ungdomen som är relevant för personalen på SiS-hemmens kännedom, bland annat ur en behandlingssynpunkt.

“Tänker jag spontant sen är ju de flesta av de här individerna har ju haft en mängd olika insatser från socialtjänsten /.../” (Viktor, biträdande enhetschef)

Danermark (2005) menar att samverkan har kommit att bli mer aktuellt i dagens samhälle och insikten om att se människan ut ett helhetsperspektiv är en orsak till detta. Det råder liknande uppfattningar om att ett samarbete mellan SiS och socialtjänst kan skapa en tydlig bild av ungdomens levnadshistoria, eventuella tidigare insatser och annan viktig information som är av relevans för att få en övergripande bild av ungdomen och på de behov som finns.

Att ett helhetsperspektiv är viktigt vid behandling och utslussning av en ungdom dömd till LSU är även något som regeringen anser. En reaktion på detta var det LSU-projekt som infördes under 2011 med benämningen *“Förbättrad utslussning vid slutet ungdomsvård”* (2010/11:107). Detta projekt har idag en central del av arbetet med LSU-ungdomar och under intervjuerna fick vi ta del av personernas erfarenheter och tankar kring detta. Projektet innefattar bland annat att samarbetet mellan Socialtjänst och SiS ska förbättras. Genomgående i våra intervjuer med personerna som arbetar på SiS-hemmen framkommer att förändringar gjorts i samband med LSU-projektet. De nämner framförallt att det har införts en ny tjänst, i form av en LSU-koordinator. Det har även inneburit att det läggs större vikt vid utslussning och att man har ett mer genomtänkt perspektiv och planerar arbetet bättre. Att samarbetet har förbättrats och idag används i större utsträckning än tidigare är enligt SiS-personalen, en reaktion på projektet.

“Ja, jag tror vi ligger på hårdare, och eeh ställer högre krav på socialtjänsten, vilket gör att vi får till stånd samarbete i större utsträckningar än vad som varit tidigare”

(Victoria, LSU-Koordinator)

Upplevelserna av projektet hos socialtjänsten skiljer sig en del från SiS-personalens upplevelser. En av de personer som intervjuats vid socialtjänsten menar att projektet och koordinatorsfunktionen underlättar arbetet och att koordinatorn gör en del av det arbete som tidigare legat på socialtjänsten. En intressant aspekt är att två av tre personer från socialtjänsten menar att projektet inte påverkat deras sätt att arbeta eller bidragit till någon förändring i deras samarbete med SiS överhuvudtaget. En av våra respondenter var exempelvis inte medveten om att det fanns ett projekt som rör förbättrad utslussning. En annan intervjuperson från socialtjänsten menar att han har tagit reda på informationen om projektet själv.

*“Alltså det vet jag om bara för att jag prenumererar på SiS, vad heter det, nyhetsbrev.
Men det är inte så att de informerar på något sätt om det från institutionen.”*
(Viktor, biträdande enhetschef)

Johansson (2002) talar om att organisatoriska fält kan vara av tvingande karaktär. Att samarbetet ska förbättras vid utslussning från sluten ungdomsvård är något som regleras i lag. Detta innebär att socialtjänsten och SiS tvingas till ett samarbete. Enligt Danermark och Kullberg (1999) är det positivt med tvingande lagstiftning när man ska få till stånd en fungerande samverkan. För att samverkansprojekt ska lyckas är det dessutom av stor vikt att deltagarna har en gemensam utgångspunkt och gemensamma referensramar. Det är även viktigt att mål, principer och förhållningssätt diskuteras (ibid.). Detta är något man inte tycks ha uppnått i LSU-projektet. Sådär säger exempelvis en av respondenterna:

“Vem har startat det här projektet?” (Lotta, enhetschef)

Danermark och Kullberg (1999) menar även att en viktig del i att få ett samarbete att fungera är att man får igång ett lagarbete. Det vi kan se i våra intervjuer är att projektet har tagit stor plats i SiS verksamhet och att respondenterna från SiS-hemmen känner att samverkan har förbättrats sedan projektet tog fart. Däremot känns inte denna upplevelse igen hos alla respondenter från socialtjänsten. Upplevelserna skiljer sig åt i stor bemärkelse och man kan uttyda att detta kan ses som en brist i projektet. Huruvida projektet innehåller riktlinjer om hur och var informationen ska finnas och vems ansvar det faktiskt är att få ut information angående ett så stort och aktuellt projekt kan vi inte uttala oss om, men det lagarbete Danermark och Kullberg (1999) nämner som en viktig del i ett samverkansprojekt är något man kan konstatera att man inte har lyckats med i detta fall.

“Alltså, jag tänker eftersom man inte pratar om det eller säger vad det här projektet innebär, så kanske det också blir att, då gör man som man alltid har gjort.”
(Viktor, biträdande enhetschef)

Eriksson-Zetterquist et al. (2010) talar om behovet av förändring i organisationens omvärld och även inom organisationen. En organisation måste under alla omständigheter förhålla sig till förändringar eller möjliga förändringar. Organisationer som misslyckas med att förändra sig när

det finns ett behov av det har svårt att överleva. Det behöver inte vara stora förändringar som krävs utan över tid har organisationer ett behov av att finjustera sina rutiner i mindre steg (ibid). En sådan förändring skulle därmed kunna vara ett sådant projekt som våra aktörer ingår i. En förutsättning för detta är då naturligtvis att organisationen vet vad projektet går ut på, vad som förväntas av dem i ett förändringsarbete samt hur det ska genomföras.

4.3.1 Skillnader i upplevelser av samarbetet och ansvarsfördelningen

Att det råder skillnader i upplevelserna av det samarbete som finns mellan SiS och socialtjänst vid LSU-ärenden är något som inte går att förneka. För att få en klar bild av var skillnader i upplevelserna ligger, är det relevant att belysa bådadas perspektiv på samarbetet. Detta gör analysen mer konkret och vi anser det vara viktigt att förstå varför det finns skillnader i upplevelserna av samarbetet. Inom forskningen av samverkan talar man ofta om vikten av att verksamheterna är organiserade i gemensamma distrikt och/eller att verksamheterna är lokaliserade i gemensamma hus (Danermark & Kullberg 1999; Hjortsjö 2006). Eventuella fördelar med att lokalisera de aktuella aktörerna i gemensamma hus är inget vi tar ställning till, men att samverkan mellan SiS och socialtjänsten vid ett LSU-ärende karaktäriseras av distans är inget ovanligt. Nordlöf (2012) menar att det är ett vanligt problem. Om avståndet mellan hemkommun och det aktuella SiS-hemmet får en påverkan för ett samarbete, råder det skilda meningar om hos våra respondenter. Alla respondenter från socialtjänsten var av uppfattningen att det inte är ett problem.

“Sen har jag haft någon som har varit jättehögt upp i Norrbotten och då kan jag säga att då blir det ju inte så mycket samarbete /.../” (Samira, socialsekreterare)

När vi senare frågar om Samira ser detta som ett problem menar hon att det inte är det.

“Nää det finns ju telefoner” (Samira, socialsekreterare)

Respondenterna från socialtjänsten anser inte att det uppstår några större problem i de samarbeten där ungdomen är placerad långt bort från sin hemkommun. Man menar att detta går att lösa, genom exempelvis telefon och/eller skype. Aktörer från SiS upplever däremot att detta ofta får stor betydelse för samarbetet. Man talar om svårigheterna med att få dit socialtjänsten och en av faktorerna till detta är just det stora avstånden som kan finnas. När vi frågar en

behandlingsassistent som arbetar på ett SiS-hem om vad förutsättningar för ett bra samarbete kan vara menar hon att det bland annat handlar om personkännedom.

“Inte att man är kompisar och dricker bärs på kvällarna, men att man har sett varandra, man vet vem man är, vem man har pratat med. Alltså, det är inte bara en röst i telefonen. Det är svårt att samarbeta med någon när de ringer och du lyfter en lur /.../” (Stina, behandlingsassistent)

Det är givetvis viktigt att förstå att detta oftast handlar om brist på resurser. Gemensamt för alla intervjuer på socialtjänsten är att de talar om den tid som det faktiskt tar att resa till de ungdomshem som är placerade geografiskt långt bort. Man talar om att ha möjlighet att kunna delta på nätverksmöten och annat som är viktigt för den unge och dennes behandling under verkställighetstiden. För att kunna besöka ungdomarna på institutionerna och bland annat kunna delta på nätverksmöten krävs att man har tillgång till de resurser som krävs och det är enligt Ahrne och Hedström (1999) något som är viktigt för att en organisering ska fungera. Trots en tydlig brist på resurser är det viktigt att notera att socialtjänsten upplever att de sätt man har valt att lösa problemet på fungerar, exempelvis genom telefon- och skype-möten, är något som SiS inte håller med om. Personal från SiS upplever att de samarbeten som fungerar bäst är de där socialsekreteraren arbetar i en kommun i närheten av SiS-hemmet.

“/.../ Så det säger ju vissa socialtjänster också, att jag orkar inte eller det kan ju till och med vara så i sin organisation att deras chefer säger till handläggare att ni får inte åka dit, ni får inte prioritera att åka /.../” (Tord, avdelningschef på ett SiS-hem)

Enligt Danermark och Kullberg (1999) är det viktigt att den administrativa ledningen, den politiska ledningen och finansieringen är samordnade för att samverkan ska fungera. Att socialtjänsten och SiS arbetar utifrån olika politiska organ med olika ekonomiska prioriteringar kan bidra till svårigheter i samarbetet mellan organisationerna. Det framkommer bland annat i intervjuerna med socialtjänsten att de resurser socialtjänsten kan lägga ner på olika ärenden beror på vilken kommun man arbetar i. En av respondenterna ifrågasätter även hur väl projektet, som är regeringsstyrt, är förankrat hos kommunerna. Enligt Danermark (2005) präglas socialtjänstens arbete av en stark politisk styrning och det är de lokala politikerna som fattar många beslut.

“Att man inte får engagemang där det är svårt att få till stånd ett samarbete, det är ganska uppenbart att dom inte har tid eller lusten. Eh att eeh vara delaktiga i den utsträckningen vi skulle vilja /.../” (Victoria, LSU-koordinator)

Den största skillnaden i upplevelser av samarbetet och ansvarsfördelningen berör den fortsatta behandlingsplanen som SiS upprättar efter samråd med socialtjänsten i den dömdes hemkommun. Även om SiS har ansvar för verkställigheten är socialtjänstens engagemang viktigt då många ungdomar är i behov av fortsatta insatser från socialtjänsten efter verkställighetens slut. Socialtjänstens medverkan kan behöva intensifieras i slutskedet av verkställigheten och det framgår av samtliga respondenter att man är medveten om att den dagen verkställigheten tar slut finns det ofta ett behov av fortsatt behandling. Vad denna behandling senare innebär råder det delade meningar om. En vanlig uppfattning hos de aktörer som intervjuades från SiS är att socialtjänsten inte alltid ser samma behov av vård som SiS gör.

“/.../ Ja, det är ju ganska ofta vi inte är riktigt överens med socialtjänsten om vilka insatser som ska sättas in. Eeh det man kan känna i första är att vi har lagt ner jättemycket resurser på att komma väldigt långt och sen vill de inte satsa några resurser på att fortsätta med det. Utan säger att nu är det färdigt. Men vi säger att det inte är färdigt /.../” (Victoria, LSU-koordinator)

Socialtjänsten menar å andra sidan att SiS inte är medvetna om vilka resurser socialtjänsten har och inte har. Det råder som tidigare nämnts en uppfattning om att ungdomen ofta har ett behov av fortsatt vård, men att kraven på en fortsatt behandling kan uppfattas som orimliga av socialtjänsten. Huruvida ungdomen bör flytta hem till sitt föräldrarhem eller ej är en relevant fråga och ofta är man av den åsikten att det bästa för ungdomen är att flytta till en egen lägenhet och där blir ofta kommunens sociala kontraktslägenheter aktuella.

“/.../ de kanske ibland har lite orealistiska förväntningar utifrån att det är väl bara att ‘skaka fram’ en lägenhet” (Viktor, biträdande enhetschef)

Vidare menar socialtjänsten att det ligger ett problem i att SiS ser ett behov av fortsatt behandling efter verkställigheten och att man menar att det vore förödande om ungdomen avslutar behandlingen innan den är helt genomförd. Socialtjänstens och SiS uppfattningar om fortsatt behandling kan i många fall stämma överens. Däremot berättar en av våra respondenter

från socialtjänsten att det ligger ett problem i att de behandlingsprogram som SiS besitter är av hög kvalitet och även om socialtjänsten anser att det finns ett fortsatt behov har socialtjänsten svårt att tillgodose detta behov.

“På en del hem inom SiS har ju ungdomar fått en ganska kvalificerad terapi, regelbundet, flera gånger i veckan och så vidare och sen har de ju trappats av och.. givetvis, vi sitter här och tycker att grabben eller tjejen behöver en fortsatt terapeutisk intervention och vi skickar en remiss till vuxenpsykiatrin som inte alls ser det här som särskilt prioriterat” (Lotta, enhetschef)

Samverkan fungerar inte alltid tillfredsställande, trots de inblandades många gånger goda vilja att åstadkomma en bättre vård och omsorg för både brukaren och för de inblandade myndigheterna (Danermark & Kullberg 1999). Basic (2012) menar att samverkan ofta framställs som förmånligt för myndigheter och organisationer. Däremot uppstår det ofta konflikter mellan organisationer och myndigheter som förväntas samarbeta. Grunden för dessa konflikter är vanligen oförenlighet i organisatoriska mål, intressen, identiteter samt bristande förtroende aktörerna emellan (Basic 2012; Hjortsjö 2006; Riley 1997). Faktorer som personkännedom, ansvarsfördelning, orealistiska förväntningar samt olika intresseområden är faktorer som kan ligga till grund för att konflikter mellan samverkande aktörer uppstår.

Chefer och arbetsledare ser ofta samverkan som en möjlighet att rationalisera, förenkla och förbättra arbetet. Dubbelarbete och resursslösande är något man har som mål att undvika när man väljer att samverka (Danermark 2005). Att påbörja en behandling som senare inte avslutas eller att upprätta en behandlingsplan som pekar på de behov som finns, för att sedan inte följa dem, kan uppfattas som dubbelarbete eller ett slöseri av resurser. Ur vår empiri fick vi indikationer på att det låg en frustration hos båda aktörer över vad som förväntas av varandra och framförallt att samarbetet upplevs oklart i den bemärkelsen i vad som bör och kan göras för den unges bästa. Oklarhet i frågor om vad man får göra och de egentliga syftet med samverkan utgör ofta en grogrund för oro och irritation (ibid.).

4.4 Socialtjänstens kunskap om LSU-ärenden

Varje år döms omkring 100 ungdomar till slutna ungdomsvård (Thunved et al. 2010). Under 2011 var det endast 79 LSU-fall (Knudsdotter et al. 2011) och i Sverige finns 290 kommuner (www.skl.se). Att det råder en avsaknad av handläggning inom LSU-ärenden är därmed inget ovanligt. Av de respondenter som intervjuades från socialtjänsten var de ingen som menade att det fanns brister i den praktiska kunskapen inom LSU. Man menar att finns lagar, riktlinjer och andra styrdokument som underlättar arbetet.

“Jag tänker att det finns rätt tydligt. Både i lagstiftning och information från både SiS och socialstyrelsen och överallt ifrån /.../”

(Viktor, biträdande enhetschef)

Alla respondenter från socialtjänsten menade att de inte har någon större erfarenhet av just LSU-ärenden, men att de samtidigt inte såg detta som något problem. En vanlig lösning på avsaknaden av praktisk erfarenhet är att man utser två eller flera socialsekreterare som har ansvaret för handläggningar av institutionsplaceringar. Man menar att detta underlättar arbetet när ett sådant ärende hamnar på deras bord. Genom att utse ett antal personer som får det huvudsakliga ansvaret över liknande ärenden ökar erfarenheten och man blir tidigt medveten om vad som förväntas av en och vidare hur man ska samarbeta med SiS för att den unges behov ska tillgodoses.

“ /.../ Jag tycker inte det faktiskt, eftersom vi för vår del samlar det här med institutionsplaceringar överhuvudtaget på en ganska begränsad skara /.../ Vi eh har två stycken handläggare specifikt för det /.../” (Lotta, enhetschef)

De upplevelser SiS har av socialtjänstens kunskap inom LSU är relativt överensstämmande med varandra. Man menar att många socialsekreterare är rutinerade och har haft ett flertal LSU-ärenden. En vanlig kommentar är att man har stor erfarenhet i storstadsområden och att socialkontor i mindre kommuner inte har något erfarenhet överhuvudtaget. I de fallen där man har erfarenhet av LSU, eller till och med haft tidigare samarbeten med varandra, menar samtliga från SiS att samarbetet oftast fungerar bättre.

“Det är också ganska varierande faktiskt. Det händer ganska ofta att de ringer och säger att jag har aldrig haft ett LSU-ärende så du får lära mig ungefär /.../ och en del är rutinerade” (Oscar, LSU-koordinator)

Det är dock inte ovanligt att socialsekreteraren inte har någon erfarenhet alls och flera av våra respondenter från SiS menar att det blir problematiskt i de fallen.

“Det är jättevanligt att man inte känner till LSU-lagstiftningen överhuvudtaget. Så är det /.../ Majoriteten är ganska dåliga på LSU /.../” (Victoria, LSU-koordinator)

Idag samarbetar SiS och socialtjänsten i många LSU-ärenden. Det tycks dock inte vara tillräckligt för vad som krävs för en sådan utslussningsprocess som ska verka för att främja ungdomens framtid och stärka de möjligheter som finns för att hjälpa den unge att kunna leva ett fortsatt och tillfredsställande liv. Genom att i tidigt skede klargöra vilka regler och lagar som ska styra arbetet och på vilket sätt de gör det kan man enligt Danermark (2005), förebygga många missförstånd och problem. Problem kan uppstå då en person i egenskap av makt och inflytande i en viss typ av frågor också gör anspråk på att bestämma frågor som inte är direkt relevanta för detta ansvar. Om det råder en någorlunda jämlik maktrelation är problemen lättare att hantera.

Enligt Basic (2012), som i sin avhandling behandlar samverkan mellan socialtjänsten och SiS, är begreppet interaktionsavsaknad en grund för konflikter i en sådan samverkan. Involvering kan finnas, men avsaknaden kan uttryckas genom att man exempelvis inte blir kontaktad när man borde. Det blir en utebliven interaktion i situationer då man förväntar sig att det ska finnas en kontakt. I skillnaderna mellan organisationer och professioner kan det även finnas kulturkrockar i form av olika språk. När aktörerna är utbildade i olika kunskapstraditioner talar man olika språk. Detta försvårar kommunikationen och samarbetet mellan aktörerna (Danermark 2005). För ett lyckat samarbete är det viktigt att hitta ett sätt att använda ett passande och ändamålsenligt språk som inte utestänger de som inte är lika insatta i ämnet (Danermark 2005; Riley 1997). Danermark och Kullberg (1999) menar vidare att om man i planeringsstadiet av ett samverkansprojekt noggrant går igenom vilken typ av personlig information aktörerna behöver dela med varandra och vilka hinder regelverken utgör kommer man sannolikt att finna att hindren är betydligt färre än vad man ursprungligen trodde.

För att uppnå en bättre samverkan mellan socialtjänst och SiS krävs att man utformar tydliga och gemensamma mål för samarbetet och att gemensamma riktlinjer utarbetas. Att arbeta för att få en större förståelse för varandras kunskap samt arbete och vidare få en inblick i varandras verksamheter tycks vara en förutsättning för ett gott samarbete.

“ /.../ men jag tror att vi pratar, att vi kan bli bättre på att prata, att vi behöver hitta ett mer gemensamt språk. För vi som myndighet, det är klart att vi kan önska att samarbete med en annan myndighet, men vi gör, vår myndighet har ju inte hittat det riktigt, vägarna att få tillträde till andra myndigheter /.../ ” (Tord, avdelningschef på ett SiS-hem)

5. Avslutande diskussion

I vår studie har vi undersökt hur SiS och socialtjänst samarbetar under verkställigheten och främst vid utslussningen av LSU-ärenden. Vi har närmare studerat hur aktörer från båda myndigheter uppfattar samarbetet. Vår undersökning visar att aktörer från båda myndigheterna anser att en fungerande utslussning är viktig för ungdomens framtida liv. Resurser skulle kunna läggas vid att låta ungdomen vistas i öppnare former under verkställigheten och samtliga respondenter menade att övergången från slutna till öppna former ofta är problematiska. Med hjälp av insatser under och i anslutning till verkställighetens slut skulle man kunna undvika att ungdomen återgick till det kriminella liv han eller hon antas ha haft innan domen. Detta kan ske genom frivilliga insatser som exempelvis en kontaktperson, samtalskontakter eller olika behandlingsformer. I vissa fall kan ungdomen vara i behov av en fortsatt institutionsplacering och samtliga respondenter menar att detta inte är något ovanligt. För att utslussningen skall fungera på bästa sätt skulle socialtjänsten och SiS kunna ha ett närmare samarbete under hela verkställigheten. Regeringen talar om att socialtjänstens roll i samarbetet bör intensifieras i slutet av verkställigheten (Proposition 2010/11:107). Hur ska aktörer från socialtjänsten veta vad det finns för behov hos den unge och bevilja önskade fortsatta insatser om de samarbetande aktörerna endast innehar ett nära samarbete i slutskedet av verkställigheten? En vanlig problemfaktor för samarbetet är att ungdomen ofta är 18 år fyllda vid verkställighetens slut och kan då själv bestämma om han eller hon vill ha kontakt med socialtjänsten efter institutionsvistelsen (Andreassen 2006). Ett sätt att öka chanserna för att ungdomen ska vara intresserad av att ha fortsatt kontakt med socialtjänsten vid verkställighetens slut, kan enligt oss

vara att man är delaktig under hela vistelsen på institutionen. Andreassen (2006) menar vidare att man ska se institutionsvistelsen som ett första steg i behandlingsprocessen och att grunden för eftervård läggs vid institutionen. Att grunden för eftervård skall läggas under verkställigheten menar vi är av relevans, men hur ska grunden kunna läggas när socialtjänsten är den myndighet som ansvarar för eftervården och de endast uppmanas att de bör ha nära och intensiv kontakt i slutet?

Det råder delade meningar om hur samarbetet ska se ut och om det fungerar överhuvudtaget. Uppfattningen att samarbetet fungerar mindre bra kan relateras till vilken kommun socialsekreteraren arbetar i. Aktörer från SiS menar att samarbetet ser väldigt olika ut och att vissa socialsekreterare är engagerade medan andra knappt syns till. En annan vanlig anledning till detta kan bero på det geografiska avstånd som finns mellan SiS-hemmet och hemkommunen. Det finns en uppfattning att om SiS-hem är placerade nära ungdomens hemkommun är detta en underlättande faktor till att samarbetet fungerar bättre. Att geografiska avstånd skulle vara en försvårande faktor för samarbetet menar respondenterna från socialtjänsten inte stämmer och att detta löses med hjälp av exempelvis telefon och/eller skype. Vi fick tydliga indikationer på att respondenter från SiS upplever svårigheter i samarbetet med socialtjänsten i de fall socialtjänsten är placerade på stora geografiska avstånd. Att socialtjänsten å andra sidan inte har upplevt detta som ett problem tyder på att socialtjänsten och SiS inte har samma uppfattning om hur samarbetet ser och ska se ut. Vad kan man förvänta sig av varandra?

Vi är medvetna om att det finns begränsningar i vår studie och samtliga respondenter från socialtjänsten uttryckte från början sin bristande erfarenhet av handläggning inom LSU-ärenden. Vi var därmed inställda på att det skulle kunna bli ett problem för oss att få tag i minst tre representanter från socialtjänsten med rätt och tillräcklig erfarenhet. Bristen på erfarenhet kan ses som en begränsning av vårt urval i studien, men det är också något som gör den intressant, enligt oss. En av anledningarna till att vi valde att studera ett samarbete mellan SiS och socialtjänsten i LSU-ärenden var medvetenheten om att det är få ungdomar som döms till LSU, vilket resulterar i att det är få socialsekreterare som har handlagt ett sådant ärende. Samtidigt är återfallsstatistiken bland LSU-ungdomarna oerhört hög. Som en reaktion på den höga återfallsstatistiken startades LSU-projektet, vilket har fått en central och betydande roll i denna studie. LSU-projektet

innefattar, som tidigare nämnts ett ökat samarbete mellan SiS och socialtjänst. När aktörer från SiS pekar på att LSU-projektet har fått en betydande roll för deras arbete menar två aktörer från socialtjänsten att de inte är medvetna om att projektet finns. Projektet har under studiens utförande pågått under ett och ett halvt år, vilket gör att man bör ifrågasätta varför socialtjänsten inte har någon kännedom om projektet. Hur ska ett samarbete kunna fungera om de inblandade myndigheterna inte ens är medvetna om att de ingår i ett samarbete? Socialtjänstens brist på praktisk kunskap av LSU-ärenden är enligt aktörer från SiS en bidragande faktor till att samarbetet många gånger inte fungerar. En grundläggande förutsättning för en fungerande samverkan är att man har en samsyn och gemensamma mål och riktlinjer (Josefsson 2007; Danermark & Kullberg 1999). Aktörer från socialtjänsten menar att de besitter den kunskapen som krävs i ett LSU-ärende medan aktörer från SiS upplever att de i många fall måste berätta för socialtjänsten vad som skall göras. Aronsson (2005) menar att felaktiga eller för höga förväntningar på sin samarbetspartner kan ligga till grund för att det kan uppstå samverkansproblem och irritation mellan inblandade aktörer. Det råder skilda uppfattningar i upplevelserna av socialtjänstens kunskap av LSU och detta pekar, enligt oss på att det måste finnas oklarheter i vad som förväntas av varandra.

Då LSU-projektet har varit en central del i vår studie och det har till syfte att förbättra det samarbete vi har studerat hade det givetvis varit intressant att göra en uppföljningsstudie efter projektet. Intresset hade riktats mot vad projektet har fått för effekter i relation till myndigheternas samarbete. Då projektet inte är helt avslutat vid studiens utförande finns det relevans för en sådan studie. Vi har även fått indikationer på att projektet inte har slagit igenom i önskad omfattning. Det hade varit intressant att se vad ett större medvetande om detta projekt hade fått för betydelse för både projektet i sig och samarbetet. I projektet ingår även andra åtgärder för att förbättra utslussningen. LSU-koordinatören och elektronisk övervakning är exempel på sådana åtgärder och vars effekter hade varit intressanta att undersöka i relation till ungdomar dömda till LSU.

Något som har väckt vårt intresse under studien gång är socialtjänstens kunskap om LSU-lagen, delvis för att vi som studenter på socionomprogrammet anser att vi har ytterst lite kunskap om denna lag trots att den rör sig i samma område som många andra lagar vi noga studerat. Samtliga

respondenter inom SiS menar att det ligger ett stort problem i att kunskapen om LSU hos socialtjänsten i många fall är ytterst låg och i vissa fall obefintlig. Vad får det för betydelse för arbetet och ett eventuellt samarbete? Det hade vidare varit av intresse att titta på innehållet i exempelvis socionomutbildningen och på vilket sätt det är förankrat till det verkliga yrkeslivet samt att djupare undersöka hur kunskapen inom LSU ser ut hos socialtjänsten.

Under genomförandet av studien har många frågor väckts och något som konstant har funnits i beaktande är att det man samarbetar om i detta fall är människor. I en människobehandlade organisation handlar samverkan inte bara om att samverka med människor, utan även om människor. Danermark (2005) menar att när man samverkar om människor blir den människan man samverkar om en aktiv part i processen. Människan blir både ett objekt och ett subjekt som har egna tankar, känslor, åsikter och reaktioner. Under våra intervjuer uttrycker samtliga respondenter problematiken i att det faktiskt är ungdomarna som kommer i kläm när samarbetet inte fungerar som man önskar. Alla representanter från SiS uttrycker oron över att man många gånger inte får till stånd den eftervård man önskar, vilket många gånger leder till att ungdomen står helt utan hjälp vid verkställighetens slut.

“Man öppnar dörren, blir lämnad och vinkar /.../” (Tord, avdelningschef på ett SiS-hem)

“/.../ Han ville ju inte hem för han visste ju vad det skulle bli och han erbjöd sig att frivilligt placera sig på utslussavdelning här i (..) som vi bestyr över dårå. Och socialtjänsten säger att det finns ingen ekonomi att placera honom där, det får han bekosta själv i så fall /.../ “/.../ Så han stod där utan någonting när vi skickade hem honom /.../” (Victor, LSU-koordinator)

Att återfallsstatistiken för ungdomar dömda till LSU är hög när många ungdomar står utan den hjälp de behöver vid verkställighetens slut är kanske inte så konstigt? Hur försvarar man detta när samtliga respondenter menar att problematiken grundar sig i att de flesta återgår till de liv de levde innan brottet begicks och att det är där resurserna huvudsakligen bör ligga?

6. Referenslista

6.1 Tryckta källor

Ahrne, Göran & Hedström, Peter (1999), *Organisationer och samhälle - analytiska perspektiv*, Lund Studentlitteratur AB.

Ahrne, Göran & Svensson, Peter (2011), *Handbok i kvalitativa metoder*, Malmö: Liber AB.

Andreassen, Tore (2006), *Institutionsbehandling av ungdomar - vad säger forskningen?* Stockholm: Förlagshuset GOTHIA.

Aspers, Patrik (2007), *Etnografiska metoder: Att förstå och förklara samtiden*, Malmö: Liber AB.

Basic, Goran (2012), *Samverkan blir kamp - En sociologisk analys av ett projekt i ungdomsvården*, Lund: Lunds Universitet.

Bastøe, Øyvind & Dahl, Kjell (1996), *Organisationsutveckling i offentlig verksamhet: teori och kunskap för skola, hälso- och sjukvård samt socialtjänst*, Lund: Studentlitteratur AB.

Blom, Björn, Morén, Stefan & Nygren, Lennart (2006), *Kunskap i socialt arbete: Om villkor, processer och användning*, Stockholm: Natur & Kultur.

Bryman, Allan (2011), *Samhällsvetenskapliga metoder*, Malmö: Liber AB.

Danermark, Berth (2005), *Samverkan: Himmel eller helvete - En bok om den svåra konsten att samverka*, Malmö: Gleerup.

Danermark, Berth & Kullberg, Christian (1999), *Samverkan - Välfärdsstatens nya arbetsform*, Lund: Studentlitteratur AB.

Eriksson-Zetterquist, Ulla, Kalling, Thomas & Styrhe, Alexander (2010), *Organisation och organisering*, Malmö: Liber AB.

Eriksson-Zetterquist, Ulla & Styrhe, Alexander (2008), *Organisering och intersektionalitet*, Malmö: Liber AB.

Hjortsjö, Maria (2006), *Med samarbete i sikte. Om samordnade insatser och samlokaliserade familjecentraler*, Lund: Studentlitteratur AB.

Johansson, Roine (2002), *Nyinstitutionalismen inom organisationsanalysen*, Lund: Studentlitteratur AB.

Larsson, Sam (2005), "Kvalitativ metod – en introduktion" i Larsson, Sam, Lilja, John & Mannheimer, Katarina (red) (2005): *Forskningsmetoder i socialt arbete*, Lund: Studentlitteratur AB.

Nordlöf, Kerstin (2012), *Unga lagöverträdare i social-, straff- och processrätt*, Lund: Studentlitteratur AB.

Riley, Rebecca (1997), "Working together: inter professional collaboration", *Journal of Child Health Care*, Volym 1, Nummer 4, pp. 191 - 194.

Thunved, Anders, Clevenskoöld, Lars & Thunved, Birgit (2010), *Samhället och de unga lagöverträdarna*, Stockholm: Nordstedts Juridik AB.

6.2 Lagtext och propositioner

Lagen (1998:603) om verkställighet av Sluten ungdomsvård.
<<http://www.notisum.se/rnp/sls/lag/19980603.HTM>> [2012-12-01].

Proposition 2010/11:107, *Förbättrad utslussning från sluten ungdomsvård*, Stockholm: Regeringskansliet.

6.3 Rapporter

Aronsson, Håkan (2005), *Samverkan inom ungdomsvården – om psykiatriska vårdinsatser för ungdomar vid särskilda ungdomshem*, Sveriges Kommuner och Landsting, SiS. Stockholm: Edita Norstedts Tryckeri.

Josefsson, Berith (2007), *Strategi för samverkan – kring barn och unga som far illa eller riskerar att fara illa*, Myndigheten för skolutveckling, Rikspolisstyrelsen & Socialstyrelsen.

Knudsdotter Vanström, Linda, Larsson, Maria & Sonfors, Mats (2012), *SiS i korthet 2011*, Statens Institutionsstyrelse.

Pettersson, Tove (2010), *Återfall i brott bland ungdomar dömda till fängelse respektive sluten ungdomsvård*, Statens Institutionsstyrelse.

Vetenskapsrådet, *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*, Tillgänglig: <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf> [2012-10-21]

6.4 Internetkällor

Statens Institutionsstyrelses hemsida
Tillgänglig: <http://www.stat-inst.se/> [2012-12-03]

Sveriges Kommuner och Landstings hemsida
Tillgänglig: http://www.skl.se/kommuner_och_landsting [2012-11-28]

7. Bilagor

7.1 Bilaga 1: Informationsbrev

Hej,

Vi heter Fanny Carlström och Lina Hansson och är studenter på Socionomprogrammet vid Lunds Universitet. Vi studerar på termin 6 av 7 och skall under hösten skriva vårt uppsatsarbete med handledning av sociolog Anna Rypi.

Ämnet för vår uppsats är utslussning och eftervård av Lagen om verkställighet av sluten ungdomsvård (LSU 1998:603). Syftet med uppsatsen är att undersöka hur personal inom SiS och socialtjänsten anser att utslussningsprocessen fungerar, vilken roll de olika instanserna har och hur de ser på sin roll i själva processen. Vi är idag intresserade av att få kontakt med personer på de olika instanserna som har mer eller mindre erfarenhet av ärenden inom LSU och hoppas att Ni skulle kunna hjälpa oss med detta. Vi är vidare intresserade av att göra kvalitativa intervjuer med aktuella personer. Intervjuerna är beräknade att ta 45-60 min och sker på den tid som passar Er. Vi är medvetna om det eventuella geografiska avståndet, vilket kan leda till att intervjuerna kan komma att göras över telefon.

Intervjuerna kommer att behandlas konfidentiellt vilket betyder att intervjuerna kommer att aidentifieras och behandlas med sekretess. Allt material som intervjuerna genererar kommer att förstöras vid studiens slut. Det är naturligtvis frivilligt att delta i undersökningen och du har rätt att när som helst avbryta ditt deltagande. Vi hoppas att du kan tänka dig att ställa upp för en intervju då vi tror att din kunskap och erfarenhet kan hjälpa oss att få svar på våra frågor!

Tveka inte att kontakta oss vid eventuella frågor,
Tacksamma för svar,

Fanny Carlström och Lina Hansson

Kontakta studenter:

Telefon:

Mail:

Kontakt Handledare:

Anna Rypi,

Telefon:

Mail:

7.2 Bilaga 2: Intervjuguide socialtjänsten

INTERVJUGUIDE

Socialtjänsten

Inledning:

Presentera kort oss själva (författarna) till studien.

Presentera studien och dess syfte.

Förklara varför intervjupersonen har blivit utvald och varför vi vill intervjua hen.

Presentera innehållet av intervjun och vad materialet kommer att användas till.

Intervjun:

Hur lång tid intervjun är avsedd att ta.

Intervjun kommer att spelas in.

Konfidentialitetskravet – Vi kommer inte röja några identiteter, organisationens namn, kommun eller annan information som kan komma att identifiera intervjupersonen.

Samtyckeskravet – Man har när som helst rätt att avbryta sin medverkan och behöver inte svara på frågor som man tycker är obekväma eller på annat sätt opassande. Det finns inga rätt eller fel i denna intervju. Vi är intresserade av dina upplevelser och erfarenheter kring dessa frågor.

Frågor från intervjupersonen innan intervjun börjar?

Bakgrund:

Ge en kort beskrivning av din utbildningsbakgrund, ålder, arbetslivserfarenhet.

Beskriv din arbetsbefattning, dess innehåll, ansvar och hur länge du arbetat med det du gör idag.

Vad har du för erfarenheter av LSU?

Utslussning:

Vad innebär utslussning i er verksamhet? (Riktlinjer, målsättningar, insatser. Gäller detta alla socialkontor generellt eller ligger det på en lokal nivå?).

Hur ser, enligt dig en utslussningsprocess ut för en ungdom dömd till Sluten Ungdomsvård?

Vilka för-och nackdelar kan du se med utslussningen?

Upplever du att det finns några svårigheter med utslussningen?

På vilket sätt är ungdomen delaktig i utslussningsprocessen?

Finns det svårigheter med att motivera ungdomarna till att vara delaktiga i processen?

Roller och samverkan:

Hur upprättas kontakten med SiS i ett LSU-ärende?

På vilket sätt samverkar ni på socialtjänsten med SiS-hemmen i en utslussningsprocess?

Upplever du att det finns oklarheter i er samverkan med SiS-hemmen? (OM, ge exempel).

Vilken roll har socialtjänsten i utslussningsprocessen enligt dig?

Vilken roll har det aktuella SiS-hemmet i utslussningsprocessen enligt dig?

Egna reflektioner:

Vad tror du att den höga återfallsstatistiken bland LSU-dömda främst beror på? (79 % av de dömda 2005 återföll i brott inom 3 år).

Vad tror du är de största svårigheterna (utmaningarna) för LSU-dömda ungdomar i anpassningen ut i samhället?

Hur upplever du socialtjänstens kunskap inom LSU? (79 LSU-fall 2011, vilket resulterar i att det finns lite praktisk erfarenhet av handläggning inom detta område).

Vill du beskriva hur en fulländad utslussningsprocess ser ut för dig?

Avslutning:

Finns det något mer som du tycker är relevant för vår studie som du vill tillägga?

Är det okej med intervjupersonen att vi hör av oss om vi känner att det finns någonting som behöver klargöras eller kompletteras?

Vi tackar för intervjupersonen för dennes medverkan och dennes betydelse för vår studie!

7.3 Bilaga 3: Intervjuguide SiS

INTERVJUGUIDE

SiS

Inledning:

Presentera kort oss själva (författarna) till studien.

Presentera studien och dess syfte.

Förklara varför intervjupersonen har blivit utvald och varför vi vill intervjua hen.

Presentera innehållet av intervjun och vad materialet kommer att användas till.

Intervjun:

Hur lång tid intervjun är avsedd att ta.

Intervjun kommer att spelas in.

Konfidentialitetskravet – Vi kommer inte röja några identiteter, organisationens namn, kommun eller annan information som kan komma att identifiera intervjupersonen.

Samtyckeskravet – Man har när som helst rätt att avbryta sin medverkan och behöver inte svara på frågor som man tycker är obekväma eller på annat sätt opassande. Det finns inga rätt eller fel i denna intervju. Vi är intresserade av dina upplevelser och erfarenheter kring dessa frågor.

Frågor från intervjupersonen innan intervjun börjar?

Bakgrund:

Ge en kort beskrivning av din utbildningsbakgrund, ålder, arbetslivserfarenhet.

Beskriv din arbetsbefattning, dess innehåll, ansvar och hur länge du arbetat med det du gör idag.

Vad har du för erfarenheter av LSU?

Utslussning:

Vad innebär utslussning i er verksamhet? (Riktlinjer, målsättningar, insatser. Gäller detta alla socialkontor generellt eller ligger det på en lokal nivå?).

Hur ser, enligt dig en utslussningsprocess ut för en ungdom dömd till Sluten Ungdomsvård?

Vilka för- och nackdelar kan du se med utslussningen?

Upplever du att det finns några svårigheter med utslussningen?

På vilket sätt är ungdomen delaktig i utslussningsprocessen?

Finns det svårigheter med att motivera ungdomarna till att vara delaktiga i processen?

Roller och samverkan:

Hur upprättas kontakten med SiS i ett LSU-ärende?

På vilket sätt samverkar ni på socialtjänsten med SiS-hemmen i en utslussningsprocess?

Upplever du att det finns oklarheter i er samverkan med SiS-hemmen? (OM, ge exempel).

Vilken roll har socialtjänsten i utslussningsprocessen enligt dig?

Vilken roll har det aktuella SiS-hemmet i utslussningsprocessen enligt dig?

Egna reflektioner:

Vad tror du att den höga återfallsstatistiken bland LSU-dömda främst beror på? (79 % av de dömda 2005 återföll i brott inom 3 år).

Vad tror du är de största svårigheterna (utmaningarna) för LSU-dömda ungdomar i anpassningen ut i samhället?

Hur upplever du socialtjänstens kunskap inom LSU? (79 LSU-fall 2011, vilket resulterar i att det finns lite praktisk erfarenhet av handläggning inom detta område).

Vill du beskriva hur en fulländad utslussningsprocess ser ut för dig?

Avslutning:

Finns det något mer som du tycker är relevant för vår studie som du vill tillägga?

Är det okej med intervjupersonen att vi hör av oss om vi känner att det finns någonting som behöver klargöras eller kompletteras?

Vi tackar för intervjupersonen för dennes medverkan och dennes betydelse för vår studie!